Bjørnson, Bjørnstjerne
En glad gut.

En glad Gut.

Fortælling

af

Bjørnstjerne Bjørnson.

Chicago.

C. Rasmussens Forlag.

1885.

En glad Gut.

(1859—60.)

Første Kapitel.

Øyvind hed han og græd, da han blev født. Men alt da han sad oprejst paa Moderens Fang, lo han, og naar de tændte Lys paa om Kvælden, lo han, saa det sang, men græd, da han ikke fik komme bort til det. „Af den Gutten maa der blive noget rart," sagde Moderen.

Der, hvor han blev født, hang det bare Berg udover, men det var ikke højt; Furu og Birk saa ned, Hæggen strøde Blomster paa Taget. Men oppe paa Taget gik en liden Buk, som Øyvind aatte; den skulde gaa der for ikke at tulle sig væk, og Øyvind bar Løv og Græs op til den. En vakker Dag hoppede Bukken over og bort i Berget; den gik ende op og kom did, den aldrig havde været før. Øyvind saa ikke Bukken, da han kom ud efter Non, og tænkte strax paa Ræven. Han blev hed over hele Kroppen, saa sig om og lyede: „Kille-kille-kille-killebukken!" — „Bæ-æ-æ-æ!" sa' Bukken oppe paa Bergkanten, lagde Hovedet paa Skakke og saa ned.

Men ved Siden af Bukken laa en liden Jente paa Knæ. „Er den din, den Bukken?" spurte hun. Øyvind stod med aaben Mund og Øjne, stak begge Hænder i den Kjolebuxen, han bar.

Fang ɔ: Favn. Tulle sig væk ɔ: forvilde sig. Ende ɔ: lige. Non ɔ: Midaften.

„Hvem er du?" spurte han. — „Jeg er Marit, Mor sin Unge, Felen til Far, Huldra i Huset, Datterdatter til Ola Nordistuen paa Hejdegaardene, fire Aar til Høsten, to Dage efter Frost-Nætterne, jeg!" — „Er du det, du!" sa' han og drog Pusten, for han havde ikke turdet slippe den, saa længe hun talte.

„Er den din, den Bukken?" spurte Jenten op igjen. — „Ja-ha," sa' han og saa op. — „Jeg har faaet saadan Lyst paa den Bukken; — du vil ikke gi' mig den?" — „Nej, det vil jeg ikke."

Hun laa og spændte med Benene og saa ned paa ham, og da sagde hun: „End naar du faar en Smørkringle for Bukken, kan jeg saa faa den?" — Øyvind var af Fattigfolk; han havde spist Smørkringle bare een Gang i sit Liv; det var, da Bedstefar kom did, og sligt havde han aldrig spist hverken før eller siden. Han saa op paa Jenten; „lad mig faa se den Kringlen først," sa' han. Hun var ikke sen paa det, viste en stor Kringle frem, som hun holdt i Haanden; „her er den!" sagde hun og kastede den ned. „Au, den gik i Stykker," sa' Gutten, han samlede hver Bid op med Omhu; den allermindste maatte han smage paa, og den var saa god, at han maatte smage paa en til, og før han selv vidste af det, havde han spist op hele Kringlen.

„Nu er Bukken min," sa' Jenten. Gutten stansede med den sidste Bid i Munden, Jenten laa og lo, Bukken stod ved Siden, hvid i Brystet, brunsort i Ragget, og saa ned paa Skakke.

„Kunde du ikke vente saa længe," bad Gutten; Hjærtet begyndte at klappe i ham. Da lo Jenten endnu mere, skyndte sig op paa Knæ. „Nej, Bukken er min, den," sagde hun og slog Armene om Halsen paa den, løste et Strømpebaand og bandt omkring. Øyvind saa paa. Hun rejste sig og begyndte at drage i Bukken; den vilde ikke gaa med og tøjede Halsen nedover mod

---

Spænde ɔ: sparke. Rag ɔ: Haar (grovt, stridt). Tøje ɔ: strække.

Øyvind. „Bæ-æ-æ-æ!" sa' den. Men hun tog i Nagget med den ene Haand, drog i Baandet med den andre og sagde vakkert: „Kom du, Bukken, saa skal du faa gaa i Stuen og spise af Mor sine Fad og mit Forklæde," og saa sang hun:

Kom Bukken til Gutten,
kom Kalven til Mor,
kom mjauende Katten
i snehvide Sko'r,
kom Ællinger gule,
kom frem ifra Skjule,
kom Kyllinger smaa,
som næppe kan gaa,
kom Duerne mine
med Fjærene fine!
Se Græsset er vaadt,
men Solen gjør godt,
og tidlig, tidlig er det paa Sommer'n,
men raab paa Høsten, saa kommer'n!

Der stod Gutten.

Bukken havde han stellet med siden i Vinter, den blev født, og aldrig havde han tænkt sig, at den kunde mistes; men nu var det gjort paa en liden Stund, og han skulde ikke se den mere.

Moderen kom trallende op fra Fjøren med Kopper, som hun havde skuret; hun saa Gutten sidde og græde med Benene under sig i Græsset og gik bort til ham. „Hvad græder du for?" — „Aa, Bukken, Bukken!" — „Ja, hvor er Bukken?" spurte Moderen, hun saa op paa Taget. — „Den kommer aldrig mere igjen," sa' Gutten. — „Kjære, hvordan kunde det gaa til?" — Han vilde ikke strax tilstaa det. „Har Ræven taget den?" — „Ja, Gud give, det var Ræven!" — Er du paa Stel!" sa'

Stelle ɔ: sysle. Fjøre ɔ: Strandbred. Kop ɔ: Trækar. Paa Stel ɔ: det er fra Samlingen.

Moderen; „hvor er det blevet af Bukken?" — „Aa, aa, aa, — jeg kom i Skade for — — at sælge den for en Kringle!" —

Just i det samme han sagde Ordet, forstod han, hvad det var at sælge Bukken for en Kringle; før havde han ikke tænkt paa det. Moderen sagde: „Hvad tror du nu, den lille Bukken tænker om dig, naar du kunde sælge den for en Kringle?"

Og Gutten selv tænkte paa det og forstod meget godt, at han aldrig kunde blive glad mere her i Verden — og ikke engang hos Gud, tænkte han siden.

Saa megen Sorg følte han, at han lovede med sig selv aldrig mere at gjøre noget galt, hverken at skære Rokkesnoren eller slippe Sauderne eller gaa ned til Sjøen alene. Han sovnede ind, der han laa, og han drømte om Bukken, at den var kommen til Himmerige; Vorherre sad med stort Skjæg ligesom i Katekismen, og Bukken stod og bed Løv af et skinnende Træ; men Øyvind sad alene paa Taget og kunde ikke komme op.

Da stak noget vaadt lige borti Øret paa ham, han skvat op. „Bæ-æ-æ-æ!" sa' det, og det var Bukken, som var kommen igjen!

„Nej er du kommen igjen!" Han sprang op, tog begge Forbenene op paa den og dansede med den som en Bror; han rykkede den i Skjægget, og han vilde netop ind til Mor med den, da han hørte nogen bag sig og saa Jenten sidde paa Grønsværet lige ved Siden. Nu forstod han altsammen, han slap Bukken: „Er det dig, som er kommen med den?" Hun sad og rev Græs op med Haanden og sagde: „Jeg fik ikke Lov at beholde den; Bedstefar sidder der oppe og venter." Mens Gutten stod og saa paa hende, hørte han en skarp Stemme oppe fra Vejen raabe: „Naa!" Da huskede hun, hvad hun skulde gjøre; hun rejste sig og gik bort til Øyvind, stak den ene muldede Haand bort i en af hans, saa bort og

---

Saud ɔ: Faar. Skvætte ɔ: fare op i Skræk.

sagde: „Om Forladelse." Men saa var ogsaa hendes Mod forbi, hun kastede sig ned over Bukken og græd.

„Jeg mener, du faar beholde Bukken, jeg," sagde Øyvind og saa væk.

„Skynd dig nu!" sagde Bedstefader oppi Bakken. Og Marit rejste sig, og hun gik med dragende Ben opefter. „Du glemmer nok Strømpebaandet dit," raabte Øyvind efter hende. Da vendte hun sig og saa først paa Baandet, siden paa ham. Endelig fattede hun en stor Beslutning og sagde med tykt Maal: „Det kan du beholde." Han gik bort til hende og tog hende i Haanden: „Tak skal du ha'!" sa' han. — „Aa, ikke noget at takke for," svarede hun, drog et uhyre langt Suk og gik videre.

Han satte sig ned igjen i Græsset, Bukken gik ved Siden af ham, men han var ikke længer saa glad i den som før.

Andet Kapitel.

Bukken gik bunden ved Stuevæggen; men Øyvind gik og saa op over Berget. Moderen kom ud til ham og sad hos ham; han vilde høre Æventyr om det, som var langt borte, thi nu var ikke Bukken længer nok. Saa fik han høre om, at engang kunde alting tale; Berget talte til Bækken og Bækken til Elven og Elven til Havet og Havet til Himmelen; men saa spurte han, om ikke Himmelen talte til nogen, og Himmelen talte til Skyerne, men Skyerne til Træerne, men Træerne til Græsset, men Græsset til Fluerne, men Fluerne til Dyrene, men Dyrene til Børnene, men Børnene til de voxne; og saaledes gik det endnu videre, til det gik rundt, og ingen vidste, hvem som begyndte. Øyvind saa paa Berget, Træerne, Sjøen, Himlen og havde i Grunden aldrig set dem før. Katten kom ud i det samme og lagde sig paa Hellen i Solskinnet. „Hvad siger Katten?" spurgte Øyvind og pegte. Moderen sang:

Helle ɔ: Stenflise.

Solen skinner vakkert om Kvælden,
Katten ligger doven ud paa Hellen.
„To smaa Mus,
Fløde af et Krus,
fire Stykker Fisk
stjal jeg bag en Disk
og er saa god og mæt
og er saa doven og træt,"
siger Katten.

Men Hanen med alle Hønsene kom. „Hvad siger Hanen?" spurte Øyvind og slog Hænderne sammen. Moderen sang:

Kyllinghønen Vingerne sænker,
Hanen staar paa eet Ben og tænker.
„Den graa Gaas
styrer høj nok Kaas;
men se til, om den kan
naa en Hane i Forstand!
Ind, ind, Høner under Tag,
Solen kan gjærne faa Lov for i Dag,"
siger Hanen.

Men to smaa Fugle sad og sang oppe paa Mønen. „Hvad siger Fuglene?" spurte Øyvind og lo.

„Herre Gud, det er godt at leve
for den, som slipper at stræve,"
siger Fuglene.

Og han fik høre, hvad allesammen sagde lige ned til Myren, som krøb gjennem Mosen, og Ormen, som pikkede i Barken.

Samme Sommer begyndte Moderen at lære ham at læse. Bøgerne havde han ejet længe og tænkt meget paa, hvorledes det skulde gaa til, naar ogsaa de begyndte at tale. Nu blev Bogstaverne til Dyr, Fugle og alt, som til var; men snart begyndte de

---

Møne ɔ: Mønning.

at gaa sammen, to og to; a stod og hvilte under et Træ, som hed b, saa kom e og gjorde det samme; men da de kom sammen tre og fire, var det, som de blev sinte paa hverandre; det vilde ikke rigtig gaa. Og jo længere udover han kom, des mere glemte han, hvad de var; længst huskede han paa a, som han holdt mest af; den var et lidet, sort Lam og var Venner med alle; men snart glemte han ogsaa a, Bogen havde intet Eventyr, men bare Lektier.

Saa var det en Dag, Moderen kom ind og sagde til ham: „I Morgen begynder Skolen igjen, da skal du følge med mig op til Gaarden." Øyvind havde hørt, at Skolen var et Sted, hvor mange Gutter legede, og det havde han ingen Ting imod. Han var meget fornøjet; paa Gaarden havde han været ofte, men ikke, naar der var Skole, og han gik fortere end Moderen op over Bakkerne, for han længtede. De kom op til Livørestuen, en forfærdelig Sur som af Kværnhuset hjemme stod imod dem, og han spurte Moderen, hvad det var. „Det er Ungdommen, som læser," svarede hun, og han blev meget glad, for saadan var det ogsaa, han havde læst, før han kjendte Bogstaver. Da han kom ind, sad der saa mange Børn omkring et Bord, at der ikke var flere i Kirken; andre sad paa sine Nistekopper langs Væggene, nogle stod i smaa Hobe omkring en Tabel; Skolemesteren, en gammel, graahaaret Mand, sad paa en Krak nede ved Gruen og stoppede sin Pibe. Da Øyvind og Moderen traadte ind, saa de alle op, og Kværnhus-Surret stansede, som naar de dæmmede i Renden. Alle saa paa de indtrædende, Moderen hilste paa Skolemesteren, som hilste igjen.

„Her kommer jeg med en liden Gut, som vil lære at læse," sagde Moderen. „Hvad hedder den Kroppen?" spurte Skolemesteren og grov ned i Skindposen efter Tobak.

Sint ɔ: vred. Livørestue ɔ: Stue, indrettet for Aftægtsfolkene. Nistekop ɔ: Madbøtte. Krak ɔ: lille Stol uden Ryg. Grue ɔ: Arnested, Skorsten.

„Øyvind," svarede Moderen; „han kan Bogstaverne, og han kan lægge sammen." — „Aa, nej da," sagde Skolemesteren, „kom hid, du Hvidhoved!" Øyvind gik bort til ham, Skolemesteren fik ham paa Fanget og tog Huen af ham. „For en vakker liden Gut!" sagde han og strøg ham i Haaret; Øyvind saa ham op i Øjnene og lo. „Er det ad mig, du ler?" han rynkede Brynene. „Ja, det er det," svarede Øyvind og skratlo. Da lo ogsaa Skolemesteren, Moderen lo, Børnene skjønnede ogsaa, de fik Lov at le, og saa lo de allesammen.

Dermed var Øyvind kommen ind paa Skolen.

Da han skulde sætte sig, vilde de alle gjøre Plads for ham; han saa sig ogsaa længe om; de hviskede og pegte; han drejede sig omkring til alle Kanter med Huen i Haanden og Bogen under Armen. „Nu, hvad bliver det saa til?" spurte Skolemesteren, han holdt atter paa med Piben. Idet Gutten skal vende sig mod Skolemesteren, ser han tæt ved Siden af ham nede ved Gruestenen og siddende paa en liden, rødmalet Løb Marit med de mange Navne; hun havde gjemt Ansigtet bag begge Hænder og sad og glyttede hen til ham. „Her vil jeg sidde!" sagde Øyvind rask, tog en Løb og satte sig ved Siden. Nu løftede hun lidt den Armen, som vendte mod ham, og saa paa ham under Albuen; strax dækkede ogsaa han til sit Ansigt med begge Hænder og saa paa hende under Albuen. Slig sad de og skabte sig til, indtil hun lo, saa lo ogsaa han, Ungerne havde set det og lo med; da skar det ind med frygtelig stærk Stemme, men som blev mildere efter hvert: „Stille, Troldunger, Smaatøj, Spilleværk! — stille og værer snille mod mig, Sukkergriser!" — Det var Skolemesteren, som havde for Vis at fyge op, men blive god igjen, før han endte. Strax blev der roligt i Skolen, indtil Peberkværnene atter begyndte at gaa, d—

Løb o: Madæske. Glytte o: kige. Efter hvert o: efterhaanden. Snil o: artig.

læste højt, hver i sin Bog, de fineste Diskanter spillede op, de grovere Stemmer trommede højere og højere for at have al Overvægten, og en og anden haukede ind imellem; Øyvind havde i sine Levedage ikke haft slig Moro.

„Er det slig her bestandig?" hviskede han til Marit. „Ja, slig er det," sagde hun.

Senere hen maatte de frem til Skolemesteren og læse; en liden Gut blev dernæst sat til at læse med dem, og saa fik de slippe og skulde gaa hen og sidde rolige igjen.

„Nu har ogsaa jeg faaet en Buk," sagde hun. — „Har du?" — „Ja, men den er ikke saa vakker som din." — „Hvorfor er du ikke oftere kommen op paa Berget?" — „Bedstefar er ræd, jeg skal falde udfor." — „Men det er ikke saa højt." — „Bedstefar vil ikke alligevel."

„Mor kan saa mange Viser," sagde han. — „Du kan tro, Bedstefar ogsaa kan." — „Ja, men han kan ikke om det, som Mor kan." — „Bedstefar kan om en Dans, han. — Vil du høre den?" — „Ja, gjærne det." — „Men saa maa du komme længer hid, at ikke Skolemesteren skal mærke det." Han flyttede sig, og saa sagde hun frem en liden Visestump fire-fem Gange, saa Gutten lærte den, og det var det første, han lærte paa Skolen.

„Dans," raabte Felen
og skratted paa Strængen,
saa Lensmandsdrengen
sprat op og sa': „Ho!"
„Stans!" raabte Ola,
slog Vena unda'n,
saa Lensmand dat af'n,
og Jenterne lo.

Hauke o: skingre. Dætte (dat) o: falde, dratte.

„Hop!“ sa'n Erik
og spændte i Taget,
saa Bjælkerne braged,
og Væggene skreg.
„Stop!“ sa'n Elling
og tog ham i Kragen
og holdt ham mod Dagen;
„du er nok for veg!“

„Hej!“ sa'n Rasmus,
tog Randi om Live';
„skynd dig at give
den Kyssen, du veed.“
„Nej!“ svarte Randi,
en Ørfig hun gav ham
og sled sig ifra ham;
„der har du Besked!“

„Op, Unger!“ raabte Skolemesteren; „i Dag er det første Dagen, saa skal I slippe tidlig; men først maa vi holde Bøn og synge.“ Der blev et Leven i Skolen, de hoppede af Bænkene, sprang over Gulvet, snakkede i Munden paa hverandre. „Stille, Fantunger, Skarvunger, Fjorunger! — stille og gaa vakkert over Gulvet, Smaabørn!' sagde Skolemesteren, og de gik rolige hen og stillede sig op; hvorefter Skolemesteren gik foran dem og holdt en kort Bøn. Siden sang de; Skolemesteren begyndte med stærk Bas, alle Børnene stod med foldede Hænder og sang med, Øyvind stod nederst ved Døren sammen med Marit og saa paa; de foldede ogsaa Hænderne, men de kunde ikke synge.

Dette var den første Dag i Skolen.

Tredje Kapitel.

Øyvind vorte til og blev en rask Gut; i Skolen var han blandt de første, og hjemme var han duelig i Arbejde. Det kom deraf, at hjemme holdt han af Moderen og i Skolen af Skole-

mesteren; Faderen saa han lidet til, thi enten laa han paa Fiske, eller han passede deres Kværn, hvor den halve Bygd malte.

Det, som i disse Aar havde mest Virkning paa hans Sind, var Skolemesterens Historie, som Moderen fortalte ham en Kvæld, de sad ved Aaren. Den gik ned i hans Bøger, den lagde sig under hvert Ord, Skolemesteren sagde, og smøg omkring i Skolen, naar der var stilt. Den gav ham Lydighed og Ærbødighed og ligesom et lettere Nemme for alt, der blev lært. Den Historie var saadan:

Baard hed Skolemesteren og havde en Broder, som hed Anders. De holdt meget af hverandre, lod sig begge hverve, levede i Byen sammen, var med i Krigen, hvor de begge blev Korporaler og stod ved samme Kompagni. Da de efter Krigen kom hjem igjen, syntes alle, det var to staute Karle. Saa dør deres Fader; han havde meget løst Gods, der var vanskeligt at bytte, og derfor sagde de til hverandre, at de heller ikke denne Gang skulde blive uforligte, men sætte Godset til Auktion, at hver kunde kjøbe det, han vilde, og dele Udbyttet. Som sagt, saa gjort. Men Faderen havde ejet et stort Guldubr, som var vidt spurt; thi det var det eneste Guldubr, Folk paa den Kant havde set, og da dette Uhr blev opraabt, vilde mange rige Mænd have det, indtil ogsaa begge Brødrene begyndte at byde; da gav de andre sig. Nu ventede Baard af Anders, at han skulde lade ham faa Uhret, og Anders ventede det samme af Baard; de bød hver sin Gang for at prøve hverandre og saa over til hverandre, mens de bød. Da Uhret var kommet op i 20 Daler, syntes Baard, det ikke var vakkert gjort af Broderen, og bød paa, til det blev hen imod 30; da Anders endnu ikke gav sig, syntes Baard, at Anders ikke huskede, hvor god han ofte havde været med ham, end videre, at han var den ældste, og Uhret kom over 30 Daler. Anders fulgte endnu med. Da satte Baard Uhret op i 40 Daler med een Gang og saa ikke længer paa

---

Aare ɔ: Arne.

Broderen; der var meget stilt i Auktionsværelset, kun Lensmanden nævnte rolig Prisen. Anders tænkte, der han stod, at havde Baard Raad til at give 40 Daler, havde ogsaa han, og undte ikke Baard ham Uhret, fik han vel tage det; han bød over. Dette syntes Baard var den største Skam, som nogensinde var hændt ham; han bød 50 Daler og ganske sagte. Meget Folk stod omkring, og Anders tænkte, at saaledes kunde ikke Broderen haane ham i alles Paahør og bød over. Da lo Baard; „100 Daler og mit Brorskab paa Kjøbet," sagde han, vendte sig og gik ud af Stuen. En Stund efter kom en ud til ham, mens han holdt paa at sadle den Hest, han nys før havde kjøbt. „Uhret er dit," sagde Manden; „Anders gav sig." I samme Stund Baard fik høre dette, foer der som en Anger igjennem ham, han tænkte paa Broderen og ikke paa Uhret. Sadlen var lagt paa, men han stansede med Haanden paa Hesteryggen, uvis, om han skulde ride. Da kom meget Folk ud, Anders imellem dem, og saa snart han fik se Broderen staa borte ved den sadlede Hest, vidste han ikke, hvad Baard nu stod og tænkte paa, men skreg over til ham: „Tak for Uhret, Baard! Du skal ikke se det gaa den Dag, at Bror din skal træde dig i Hælene!" — „Heller ikke den Dag, jeg rider tilgaards igjen," svarede Baard bleg i Ansigtet og svang sig til Hest. Det Hus, hvori de havde boet sammen med Faderen, betraadte ingen af dem mere.

Kort Tid efter giftede Anders sig ind paa en Husmandsplads, men bad ikke Baard til Bryllups; Baard var heller ikke i Kirken. Første Aar, Anders var gift, blev den eneste Ko, han ejede, funden død bortom den nordre Stuevæg, hvor den gik i Tjor, og ingen skjønnede, hvad den var død af. Flere Uheld lagde sig til, og det gik tilagters for ham; men værst blev det, da hans Laave midt paa Vinteren brændte og alt, som i den var; ingen vidste, hvorledes Ilden var opkommen. „Dette har en gjort, som vil mig

---

Tjor ɔ: Tøjr. Laave ɔ: Lade.

ondt," sagde Anders, og han græd den Natten. Han blev en fattig Mand, og han mistede Hugen til Arbejde.

Da stod Baard næste Kvæld i hans Stue. Anders laa paa Sengen, da han traadte ind, men sprang op. „Hvad vil du her?" spurte han, men taug og blev staaende ufravendt seende paa Broderen. Baard ventede lidt, før han svarede: „Jeg vil byde dig Hjælp, Anders; du har det ikke godt." — „Jeg har det, som du har undt mig det, Baard! Gaa, eller jeg veed ikke, om jeg kan styre mig." — „Du tager fejl, Anders; jeg angrer —" — „Gaa Baard, eller Gud naade baade dig og mig?" Baard gik ogsaa et Par Skridt tilbage; med dirrende Stemme spurte han: „Vil du have Uhret, skal du saa det." — „Gaa, Baard!" skreg den anden, og Baard vilde ikke vente, men gik.

Men med Baard var det gaaet saadan til. Saa snart han hørte, at Broderen led ondt, tøde Hjærtet op, men Stoltheden holdt igjen. Han fik Trang til at søge Kirken, og der tog han gode Forsætter, men han orkede dem ikke frem. Ofte kom han saa langt, at han kunde se Huset, men snart kom en ud af Døren, snart var der en fremmed, saa stod Anders ude og huggede Ved, saa der var altid noget i Vejen. Men en Søndag ud paa Vinteren var han atter i Kirke, og da var Anders der ogsaa. Baard saa ham; han var bleven bleg og mager, de samme Klæder bar han som før, da de var sammen. men nu var de gamle og lappede. Under Prædikenen saa han op paa Præsten, og Baard syntes, han var god og blid, huskede deres Barneaar, og hvilken god Gut han var. Baard selv gik til Alters den Dagen, og han gjorde sin Gud det højtidelige Løfte, at han skulde forlige sig med sin Broder, der maatte komme, hvad der vilde. Dette Forsæt gik gjennem hans Sjæl, i det samme han drak Vinen, og da han rejste sig, vilde han gaa lige bort til ham og sætte sig hos ham; men der sad nogen i Vejen, og Broderen saa ikke op. Efter Prædikenen var der ogsaa noget i Vejen; der var for mange Folk, Konen gik ved Siden af

ham, og hende kjendte han ikke; han tænkte, det var bedst at gaa hjem til ham selv og tale alvorlig med ham. Da Kvælden kom, gjorde han det. Han gik lige hen til Stuedøren og lyttede, men da hørte hon sit Navn nævne; det var af Konen. „Han gik til Alters i Dag," sagde hun; „han tænkte vist paa dig." — „Nej, han tænkte ikke paa mig," sagde Anders; „jeg kjender ham; han tænker kun paa sig selv."

Der blev længe ikke sagt noget; Baard svedede, der han stod, skjønt det var en kold Kvæld. Konen derinde arbejdede med en Gryde, det knitrede og bragede paa Gruen, et lidet Spædbarn græd engang imellem, og Anders vuggede. Da sagde hun disse Par Ord: „Jeg tror, I begge tænker paa hverandre uden at ville være ved det." — „Lad os tale om noget andet," svarede Anders. En Stund efter rejste han sig, han vilde gaa mod Døren. Baard maatte gjemme sig i Vedskjulet; netop did kom ogsaa Anders for at tage et Fang Ved. Baard stod i Krogen og saa ham tydelig; han havde lagt sine daarlige Kirkeklæder og gik i den Uniform, han havde ført hjem med fra Krigen, Magen til Baards, og som han havde lovet Broderen aldrig at røre, men lade gaa i Arv, ligesom denne igjen havde lovet ham det samme. Anders's var nu lappet og udslidt, hans stærke, velvoxne Krop laa som i en Bundt af Filler, og paa samme Tid hørte Baard Guldubret pikke i sin egen Lomme. Anders gik did hen, hvor Risveden laa; i Stedet for strax at bøje sig ned og læsse paa sig stansede han, hældede sig bagover mod en Vedstabel og saa ud mod Himlen, der var tindrende klar med Stjærner. Da drog han et Suk og sagde: „Ja — ja; — Herre Gud, Herre Gud!"

Saa længe Baard levede, hørte han siden dette. Han vilde træde frem imod ham, men i det samme kræmtede Broderen, og det faldt saa haardt; mere skulde der ikke til for at stanse ham.

Filler ɔ: Pjalter. Kræmte ɔ: rømme sig.

Anders tog sit Fang Ved, strøg saa tæt forbi Baard med det, at Kvisterne slog hans Ansigt, saa det sved.

Endnu vel i ti Minuter stod han stille paa den samme Plet, og uvist var det, naar han var gaaet, dersom han ikke ovenpaa den stærke Rørelse var tagen af en saadan Frysning, at han skalv al igjennem. Da gik han ud; han erkjendte aabent for sig selv, at han var for fejg til at gaa ind, derfor havde han nu lagt en anden Plan. Af en Askekop, som stod i den Krog, han netop forlod, tog han nogle Kulstykker til sig, fandt sig en Tyrispik, gik op paa Laaven, lukkede efter sig og slog Ild. Da han havde faaet Spiken tændt, lyste han op efter den Nab, hvorpaa Anders hængte sin Lygte, naar han om Morgenen tidlig kom for at tærske. Baard tog sit Guldubr op og hængte det fra sig paa Nabben, slukkede saa sin Spik og gik, og da var han saa lettet, at han sprang hen over Sneen som en ung Gut.

Dagen efter hørte han, at Laaven var nedbrændt samme Nat. Ventelig havde Gnister faldt ned af den Spik, som skulde lyse ham, mens han hængte fra sig Uhret.

Dette overvældede ham saaledes, at han den Dag blev siddende som en syg, tog sin Salmebog frem og sang, saa Folk i Huset trode, her var noget galt paafærde. Men om Kvælden gik han ud; det var stærkt Maaneskin, han gik til Broderens Plads, gravede efter i Brandtomten — og fandt ganske rigtig en liden, sammensmeltet Guldklump; det var Uhret.

Med den i Næven var det, han gik ind til Broderen hin Kvæld, bad om Fred og vilde forklare sig. Men før er fortalt, hvordan det da gik.

En liden Jente havde set ham grave i Brandtomten, nogle Gutter, som gik til Dans, havde foregaaende Søndagskvæld set

---

Askekop ɔ: Askebøtte. Tyrispik ɔ: Splint af fedt, harpixholdigt Træ. Nab ɔ: Knage.

ham gaa nedover mod Pladsen, Folkene i Huset forklarede om, hvor underlig han var Mandag, og da nu alle vidste, at han og Broderen var bitre Uvenner, blev det meldt, og Forhør optaget.

Ingen kunde bevise ham noget, men Mistanken sad paa ham; han kunde nu mindre end nogensinde nærme sig Broderen.

Anders havde tænkt paa Baard, da Laaven brændte, men ingen sagt det. Da han Kvælden efter saa ham bleg og forunderlig træde ind i sin Stue, tænkte han strax; nu har Angeren slaaet ham, men for saadan forfærdelig Gjerning mod sin Broder faar han ikke Tilgivelse. Siden hørte han om, at Folk havde set ham gaa ned til Husene samme Kvæld, det brændte, og skjønt intet blev oplyst ved Forhøret, trode han urokkelig, at Baard var Gjerningsmanden. De mødte hinanden ved Forhøret, Baard i sine gode Klæder, Anders i sine lappede; Baard saa hen til ham, da han steg ind, og Øjnene bad, saa Anders kjendte det langt ind. Han vil ikke, jeg skal sige noget, tænkte Anders, og da han blev spurt, om han trode Broderen til hin Gjerning, sagde han højt og bestemt: „Nej."

Men Anders slog sig stærkt paa Drikken fra den Dag, og det gik meget snart daarlig med ham. Endnu daarligere var det dog med Baard, skjønt han ikke drak; han var ikke til at kjende igjen.

Saa kommer sent en Kvæld en fattig Kone ind i det lille Kammer, Baard bode til Leje i, og bad ham følge med ud lidt. Han kjendte hende, det var Broderens Kone. Baard forstod strax, hvad Ærende hun førte, blev ligbleg, klædte paa sig og fulgte uden at tale et Ord. Der lyste ud fra Anders's Vindue med svagt Skin, det blinkede og lukkede sig, og de gik efter Lyset; thi der førte ingen Sti over Sneen. Da Baard atter stod i Svalen, slog der en underlig Lugt imod ham, hvoraf han fik ondt. De gik ind. Et lidet Barn stod borti Gruen og spiste Kul, var sort over alt Ansigt, men saa op og lo med hvide Tænder; det var Broderens Barn. Men borti Sengen med alle Slags Klæder

over sig laa Anders, afmagret, med klar, høj Pande, og saa hult paa Broderen. Baard skalv i Knæerne, han satte sig ned ved Sengfoden og brast i en ualmindelig stærk Graad. Den syge saa paa ham uafvendt og taug. Endelig bad han Konen gaa ud, men Baard vinkede, hun skulde blive, — og nu begyndte disse to Brødre at tale sammen. De forklarede sig lige fra den Dag, de bød paa Uhret, og ud igjennem til den, da de nu mødtes her. Baard sluttede med at tage Guldklumpen frem, som han altid bar hos sig, og aabenbaret blev det nu mellem Brødrene, at de i alle disse Aar ikke een Dag havde følt sig lykkelige.

Anders sagde ikke stort, for han var ikke god til; men ved Sengen blev Baard siddende, saa længe Anders var syg. „Nu er jeg fuldkommen frisk," sagde Anders en Morgen, han vaagnede; „nu, Bror min, skal vi leve længe sammen og aldrig gaa fra hverandre, ligesom i gamle Dage." Men den Dagen døde han.

Konen og Barnet tog Baard til sig, og de havde det godt fra den Tid. Men hvad Brødrene havde samtalet om ved Sengen, det sprængte ud gjennem Væggene og Natten, blev bekjendt for alt Folk i Bygden, og Baard blev den mest agtede Mand imellem dem. Alle hilste paa ham som paa en, der har haft stor Sorg og atter fundet Glæde, eller som paa en, der meget længe har været borte. Baard blev stærk af Sind ved denne Venlighed omkring sig, han blev gudhengiven — og vilde bestille noget, sagde han, og saa gav den gamle Korporal sig til at være Skolemester. Hvad han indprentede Børnene baade først og sidst, var Kjærlighed, og selv øvede han den, saa Ungerne holdt af ham som af en Legekammerat og Fader paa een Gang.

Se, denne Historie var det, som gik om den gamle Skolemester og i Øyvinds Sind fik en saadan Vært, at den blev ham baade Religion og Opdrager. Skolemesteren var bleven ham en næsten overnaturlig Mand, skjønt han sad der saa omgjængelig og smaaskjændte. Ikke at kunne hver en Lektie til ham var umuligt,

og fik han et Smil eller et Haandstrøg over Haaret efter at have læst den op, da var han glad og varm for en hel Dag.

Størst Indtryk paa Børnene gjorde det altid, naar Skolemesteren før Sangen somme Tider holdt en liden Tale til dem og i det mindste een Gang hver Uge læste op nogle Vers for dem, som handlede om at elske sin Næste. Naar han læste det første af disse Vers, skalv han i Stemmen, skjønt han vel nu havde læst det i 20—30 Aar; det lød:

Elsk din Næste, du Kristen-Sjæl,
træd ham ikke med jærnskoet Hæl,
ligger han end i Støvet!
Alt, som lever, er underlagt
Kjærlighedens Gjenskabermagt,
bliver den bare prøvet.

Men naar saa det hele Digt var sagt, og han havde staaet lidt efter, saa han paa dem og plirede med Øjnene: „Op, Smaatrold, og gaa vakkert hjem uden Støj, — gaa vakkert, at jeg maa høre bare vel om eder, Smaarollinger!" Mens de da støjede som værst for at finde sine Bøger og Madkopper, skreg han gjennem Larmen: „Kom igjen i Morgen, strax det blir lyst, eller jeg skal tage og myge jer! — kom igjen i betimelig Tid, Smaajenter og Smaagutter, saa skal vi være flittige!"

Fjerde Kapitel.

Om hans videre Opvært til et Aar før Konfirmationen er ikke stort at melde. Han læste om Morgenen, arbejdede om Dagen og legede om Kvælden.

Da han havde et ualmindelig muntert Sind, varede det ikke længe, før den nærmeste Ungdom i Fristunderne gjerne fandtes der, hvor han var. Der løb en stor Bakke nedover til Bugten foran

Pladsen langs Berget paa den ene Side og Skogen paa den andre, som før meldt, og den hele Vinter var her hver Godvejrs-Kvæld og Søndag Kjælkebakke for Bygdens agende Ungdom. Øyvind var Mester i Bakken, ejede to Kjælker, „Skarptraaveren" og „Skabejstet"; den sidste laante han ud til større Folger, den første styrede han selv og havde Marit i Fanget.

Det første Øyvind i den Tid gjorde, naar han vaagnede, var at se ud, om det var Tøvejr, og saa han, at der hang graat over Buskene paa hin Side Bugten, eller hørte han, det dryppede af Taget, da gik det saa sent med Paaklædningen, som om der intet var at udrette den Dag. Men vaagnede han, og helst en Søndag, til knitrende Kulde og Klarvejr, de bedste Klæder og intet Arbejde, bare Overhøring eller Kirkegang om Formiddag og saa hele Eftermiddag og Kvæld fri, — hej! da stod Gutten med et Byx ud af Sengen, klædte sig som til Ildebrand og kunde næsten intet spise. Saa snart Eftermiddagen var der, og den første Gut kom staaende paa sine Ski langs Vejkanten, svingede Skistaven over Hovedet og raabte, saa det gjaldede i Aasene omkring Vandet, og saa en efter Vejen paa Kjælke, og nok en, nok en, — da Gutten afsted med „Skarptraaveren", sprang hele Bakken og stansede op imellem de sidstkomne med en lang, skingrende Hauking, der lo langs Bugten fra Aas til Aas og døde først langt borte.

Han saa da gjærne efter Marit; men var hun først kommen, brydde han sig heller ikke mere om hende.

Men saa kom der en Jul, da Gutten saa vel som Jenten kunde være saa pas som 16, i sit 17de Aar og skulde begge konfirmeres til Vaaren. Fjerde Dag Jul stod et stort Lag paa den øvre af Hejdegaardene hos Marits Bedsteforældre, hos hvem hun var opdraget, og som havde lovet hende dette Lag nu paa tredje

---

Helg ɔ: Højtid.

Aaret, men endelig den Helg maatte ud med det. Hid blev Eyvind indbuden.

Det var en halvklar, ikke kold Kvæld, ingen Stjerner saas, Dagen efter maatte der komme Regn. Der gik en noget døsig Vind over Sneen, som var afføgen hist og her paa de hvide Hejdemarker, andre Steder havde den lagt Skavl. Langs efter Vejen, hvor ikke netop Sneen laa, var der Holke, og den laa blaasort imellem Sneen og den bare Mark og blinkede stykkevis bortover, saa langt en kunde se. Langs Fjældene havde der gaaet Fonner; efter dem var der mørkt og tomt, men paa begge Sider af deres Leje lyst og sneklædt, undtagen hvor Birkeskogen stak sig sammen og gjorde sort. Vand var ikke at se, men halvnøgne Moer og Myrer laa op under Fjældene, sønderrevne og tunge. Gaardene laa i svære Klynger midt paa Fladen; de saa i Vinterkvældens Mørke ud som sorte Klumper, hvorfra Lys skar ud over Marken, snart fra et Vindue, snart fra et andet; det syntes paa Lysene, at man havde det travelt inde. Ungdommen, den voxne og halvvoxne, flokkede sig sammen fra forskjellige Kanter; de færreste gik Vejen eller forlod den i alle Fald, naar de kom nær Gaardene, og listede sig da frem, en bag Fjøset, et Par under Staburet, nogle foer længe bag Laaven og skreg som Ræve, andre svarede langt borte som Katte, en stod bag Ildhuset og gøde som en gammel, sint Hund, for hvem Kvinten var brusten, indtil der skete almindelig Jagt. Jenterne kom dragende i store Flokke, havde nogle Gutter, helst Smaagutter, med sig, som sloges omkring dem langs Vejene for at synes Karle. Naar en saadan Jenteflok kom tilgaards, og en eller anden af de voxne Gutter fik se dem, skilte Jenterne sig, fløj ind i Gangene eller ned i Haven og maatte drages frem og ind, een for een. Somme var saa rent undselige, at der maatte gaa Bud efter Marit, hun kom da ud og stivnødede dem. Somme

---

Skavl ɔ: Snedrive. Holke ɔ: (Glathed af Is). Fon ɔ: Sneskred. Mo og Myr ɔ: Sandslette og Mose. Fjøs ɔ: Kvægstald.

Tider kom der ogsaa en, som oprindelig ikke var buden, og hvis Hensigt det slet ikke var at gaa ind, men bare se paa, indtil det blev saa, at hun blot skulde tage en eneste Dans. De, som nu Marit likte godt, bad hun ind til selve Kaarfolkene i et lidet Kammer, hvor Gamlen sad og røg, og Bedstemor gik omkring; de blev da skjænkede og vel tiltalte. Øyvind var ikke blandt dem, og dette faldt ham noget underligt.

Bygdens gode Spillemand kunde ikke komme før senere, saa de indtil da maatte hjælpe sig med den gamle, en Husmand, som de kaldte Graa-Knut. Han kunde fire Danse, nemlig to Springere, en Halling og en gammel, saakaldt Napoleonsvals; men lidt efter lidt havde han maattet gjøre Hallingen om til skotsk ved at forandre Takten, og en Springdans maatte paa samme Maade blive til Polka mazurka. Han spillede nu op, og Dansen begyndte. Øyvind turde ikke gaa med strax, thi her var for mange vorne; men de halvvorne slog sig snart sammen, puffede hverandre frem, drak lidt stærkt Øl til Hjælp, og da kom ogsaa Øyvind med; hedt blev der i Stuen, Lystigheden og Øllet steg dem til Hovedet. Marit var mest paa Gulvet den Kvæld, ventelig fordi Laget stod hos hendes Bedsteforældre, og dette gjorde, at ogsaa Øyvind saa ofte til hende; men altid dansede hun med andre. Han vilde gjærne selv danse med hende, derfor sad han over en Dans for at kunne springe bort til hende, strax den sluttede, og det gjorde han, men en høj sortsmusket Karl med stærkt Haar kaster sig foran ham. „Væk Unge!“ raabte han og puffede til Øyvind, saa han nær var falden baglænds over Marit.

Aldrig var noget saadant hændt ham, aldrig havde Folk været andet end snille med ham, aldrig var han bleven kaldt „Unge“, naar han vilde være med; han blev blussende rød, men sagde intet og trak sig tilbage did, hvor den nye Spillemand netop var kommen

---

Kaarfolk ɔ: Aftægtsfolk.

og sad og stemte op. Der var stilt ind imellem Flokken, man ventede paa at høre de første, stærke Toner af „ham selv"; han prøvede og stemte, det varede længe; men endelig hug han i med en Springer, Gutterne skreg og kastede sig, Par for Par svingende ind i Kredsen. Øyvind ser paa Marit, der hun danser med den stærkhaarede Mand; hun lo over Mandens Skuldre, saa de hvide Tænder vistes, og Øyvind kjendte en forunderlig stikkende Smerte i Brystet, første Gang i sit Liv.

Han saa længere og længere paa hende, men hvorledes han end saa, forekom det ham, at Marit var ganske voxen; det kan ikke være saa, tænkte han, thi hun er jo med i Kjælkebakkerne endnu. Men voxen var hun dog, og den stærkhaarede Mand drog hende efter endt Dans ned paa Fanget; hun sled sig løs, men blev dog siddende ved Siden.

Øyvind ser paa Manden; han havde fine blaa Klædesklæder, blaatærnet Skjorte og Silketørklæde, et lille Ansigt havde han, blaa stærke Øjne, leende, trodsig Mund, han var vakker. Øyvind saa mere og mere, saa endelig ogsaa paa sig selv; han havde faaet nye Buxer til Jul, som han var meget glad i, men nu saa han, det var bare graat Vadmel; Trøjen var af samme Slags, men gammel og mørk, Vesten af rudet Hvergarn, ogsaa gammel og med to blanke og een sort Knap. Han saa omkring sig og syntes, meget faa var saa daarlig klædt som han. Marit havde sort Livkjole af fint Tøj, Sølje i Halstørklædet og et sammenlagt Silketørklæde i Haanden. Over Baghovedet havde hun en liden, sort Silkehue, som var fæstet med store randede Silkebaand under Hagen. Hun var rød og hvid, lo, Manden talte med hende og lo; det spillede atter op, og de skulde atter danse. En Kammerat kom og satte sig ved Siden af ham. „Hvorfor danser du ikke, Øyvind?" sagde han blidt. — „Aa, nej," sagde Øyvind; „jeg ser ikke saadan ud." — „Ser ikke saadan ud?" spurte Kammeraten; men før han kunde komme videre, sagde Øyvind: „Hvem er han i de blaa Klædes-

klæderne, som danser med Marit?" — „Det er Jon Hatlen, han, som længe har været borte paa en Agronomskole og nu skal tage Gaarden." — I det samme satte Marit og Jon sig. „Hvem er den Gutten i det lyse Haaret, som sidder der bortved Spillemanden og glor paa mig?" spurte Jon. Da lo Marit og sagde: „Det er Husmandsgutten paa Pladsen."

Øyvind havde jo altid vidst, han var Husmandsgut; men før nu havde han aldrig følt det. Han kjendte sig ligesom saa liden i Kroppen, kortere end alle andre; for at holde sig oppe maatte han forsøge at tænke paa alt det, som hidtil havde gjort ham glad og stolt, lige fra Kjælkebakken til de enkelte Ord. Da han ogsaa tænkte paa sin Mor og Far, der sad hjemme og trode, at han nu havde det godt, syntes han næsten ikke at kunne holde Graaden. Omkring ham lo og spøgte allesammen, Felen ljomede lige ind i Øret paa ham, der var et Øieblik, hvori der ligesom steg noget sort op, men saa huskede han Skolen med alle Kammerater og Skolemesteren, som klappede ham, og Præsten, som ved sidste Examen havde givet ham en Bog og sagt, han var en dygtig Gut; Faderen havde selv siddet og hørt paa og smilt bortover til ham. „Vær nu snil, du Øyvind," syntes han Skolemesteren sige, idet han blev taget paa Fanget, som da han var liden. „Herre Gud, det er saa lidet værdt altsammen, og i Grunden er alle Mennesker snille; det ser bare ud, som de ikke er det. Vi to skal blive dygtige, Øyvind, lige saa dygtige som Jon Hatlen; skal nok faa gode Klæder og danse med Marit i en lys Stue, hundrede Mennesker, smile og tale sammen, to Brudefolk, Præsten, og jeg i Koret, som ler over til dig, og Mor i Huset, og stor Gaard, tyve Kør, tre Heste, og Marit god og snil som paa Skolen — —."

Dansen holdt op, Øyvind saa Marit foran sig paa Bænken og Jon ved Siden med Ansigtet tæt op til hendes; en stor, stikkende

---

Ljome ɔ: lyde (stærkt, brusende).

Smerte kom igjen i Brystet, og det var, som om han sagde til sig selv: det er sandt, jeg har ondt.

I det samme rejste Marit sig, og hun kom bent over til ham. Hun bøjede sig ned over ham. „Du skal ikke sidde saadan og nidstirre paa mig," sagde hun; „du kan skjønne, Folk lægger Mærke til det; tag dig nu nogen og dans med."

Han svarede ikke, men saa paa hende og kunde ikke for det: Øjnene løb fulde. Hun havde allerede lettet sig for at gaa, da hun saa det og stansede; hun blev med een Gang ildrød, vendte sig om og gik til sin Plads; men der vendte hun sig igjen og satte sig et andet Sted. Jon gik strax efter.

Han rejste sig fra Bænken, gik ud mellem Folket, ud paa Gaarden, satte sig inde i en Sval og vidste saa ikke, hvad han skulde der, rejste sig, men satte sig igjen, thi han kunde jo lige saa godt sidde der som et andet Sted. At gaa hjem brydde han sig ikke om, gaa ind igjen heller ikke; det var ham det samme. Han var ikke istand til at samle noget af, hvad der var foregaaet; han vilde ikke tænke paa det; fremover vilde han heller ikke tænke; thi der var intet, som han længtes til.

Men hvad er det ogsaa, jeg tænker paa? spurte han halvhøjt sig selv, og da han havde hørt sin egen Stemme, tænkte han: tale kan du endnu, kan du le? og han prøvede paa; jo, han kunde le, og saa lo han, højt, endnu højere, og da syntes han, det var kosteligt, at han sad der og lo ganske alene, og lo. Men Hans, den Kammerat, som havde siddet ved Siden af ham, kom ud efter ham. „I Guds Navn, hvad ler du ad?" spurte han og stansede foran Svalen. Da holdt Øyvind op.

Hans blev staaende, som han ventede, hvad der atter vilde ske; Øyvind rejste sig, saa sig forsigtig om, og da sagde han sagte: „Nu skal jeg sige dig, Hans, hvorfor jeg har været saa glad før;

Bent ɔ: lige. Nidstirre ɔ: stirre i eet væk.

det har været, fordi jeg ikke rigtig har holdt af nogen; men fra den Dag, vi holder af nogen, er vi ikke længer glade," og han brast i Graad.

„Øyvind!" hviskede det ude paa Gaarden; „Øyvind!" Han stansede og lyttede; „Øyvind," sagde det een Gang til, lidt stærkere. Det maatte være den, han tænkte. „Ja," svarede han, ogsaa hviskende, tørrede sig rask af og traadte frem. Da kom et Kvindfolk stille over Gaarden. „Er du der?" spurte hun. — „Ja," svarede han og stod. — „Hvem er hos dig?" — „Det er Hans." — Men Hans vilde gaa; „nej, nej!" bad Øyvind. Hun kom nu tæt hen til dem, men langsomt, og det var Marit. „Du kom saa snart bort," sagde hun til Øyvind. Han vidste ikke, hvad han hertil skulde svare. Derved blev ogsaa hun forlegen; de taug alle tre. Men Hans listede væk saa smaat efterhaanden. De to stod igjen, saa ikke paa hverandre, men rørte sig heller ikke. Da sagde hun hviskende: „Jeg har i hele Kvæld gaaet med noget Julegodt i Lommen til dig, Øyvind; men jeg har ikke kunnet give dig det før." Hun trak op nogle Æbler, en Skive af en Bykage og en liden Pæglflaske, som hun stak til ham og sagde, han kunde beholde.

Øyvind tog det; „Tak," sagde han og gav Haanden frem; hendes var varm, han slap den strax, som havde han brændt sig. — „Du har danset meget i Kvæld." — „Jeg har saa," svarede hun; „men du har ikke danset stort," lagde hun til. — „Jeg har ikke det," svarede han. — „Hvorfor har du ikke det?" — „Aa — ."

„Øyvind!" — „Ja." — „Hvorfor sad du og saa saadan paa mig?" — „Aa —."

„Marit!" — „Ja." — „Hvorfor likte du ikke, at jeg saa paa dig?" — „Der var saa mange Folk."

„Du dansede meget med Jon Hatlen i Kvæld." — „Aa, ja." — „Han danser godt." — „Synes du?" — „Synes ikke du?" — „Aa, jo."

„Jeg veed ikke, hvorledes det er, men i Kvæld taaler jeg ikke, at du danser med ham, Marit"; han vendte sig bort, det havde kostet ham at sige det. — „Jeg forstaar dig ikke, Øyvind." — „Jeg forstaar det heller ikke selv; det er saa dumt af mig. Farvel, Marit, nu vil jeg gaa." Han gjorde et Skridt uden at se sig om. Da sagde hun efter ham: „Det er fejl, det, du har set, Øyvind." — Han stansede: „At du alt er voxen Jente, er ikke fejl set." — Han kom ikke med det, hun havde tænkt, derfor taug hun; men under dette ser hun Lysning af en Pibe ret foran sig; det var hendes Bedstefader, som netop havde bøjet om Hjørnet og kom forbi. Han stansede: „Er det her, du er, Marit?" — „Ja." — „Hvem taler du med?" — „Øyvind." — „Hvem, sagde du?" — „Øyvind Pladsen." — „Aa, Husmandsgutten paa Pladsen; — kom strax og følg med ind."

Femte Kapitel.

Da Øyvind den følgende Morgen slog Øjnene op, var det fra en lang, kvægende Søvn og lykkelige Drømme. Marit havde lagt paa Berget og kastet Løv ned paa ham, han havde taget imod og kastet op igjen; det var gaaet op og ned i tusend Farver og Figurer; Solen stod paa, og hele Berget glimrede opunder. Idet han vaagnede, saa han sig om for at finde alt igjen; da huskede han Gaarsdagen, og den samme stikkende, saare Smerte i Brystet begyndte strax. Denne bliver jeg nok aldrig mere kvit, tænkte han og følte en Slaphed, som faldt hele Fremtiden fra ham.

„Nu har du sovet længe," sagde Moderen, hun sad ved Siden og spandt. „Op nu og spis; din Far er alt i Skogen og fælder Ved." — Det var, som denne Stemme hjalp ham; han stod op med lidt mere Mod. Moderen huskede nok sin egen Dansetid; thi

---

Saar ɔ: bitter, smertelig.

hun sad og trallede ved Rokken, mens han klædte sig og spiste; derfor maatte han rejse sig fra Bordet og gaa til Vinduet; den samme Tyngsel og Ulyst lagde sig over ham, han maatte tage sig sammen og tænke paa Arbejde. Vejret var slaaet om, der var kommen lidt Kulde i Luften, saa det, der igaar truede med at falde som Regn, faldt i Dag som vaad Sne. Han tog paa sig Snesokker, en laadden Hue, Sjømandstrøje og Votter, sagde Farvel og gik med Øxen paa Nakken.

Sneen faldt langsomt i store vaade Duske; han strævede op over Kjælkebakken for til venstre at bøje ind i Skogen; aldrig, Vinter eller Sommer, var han før gaaet Kjælkebakkerne uden at huske noget, som gjorde ham glad, eller som han længtes til. Nu var det en død, tung Vej, han gled i den vaade Sne, Knæerne var stive enten af Dansen igaar eller af Ulyst; nu følte han, at det var forbi med Kjælkebakkerne for i Aar, og dermed for bestandig. Noget andet længtes han til, der han gik ind mellem Stammerne, hvor Sneen faldt tyst; en skræmt Rype skreg og flakside et Par Favne bort, og ellers stod alting, som ventede det paa et Ord, der aldrig blev sagt. Men hvad det var, han stundede efter, vidste han ikke tydelig, kun var det ikke hjem, heller ikke bort, ikke til Lystighed, ikke til Arbejde; det var noget højt tilvejrs, lige op som en Sang. Lidt efter samlede dette sig i et bestemt Ønske, det var at blive konfirmeret til Vaaren og ved den Lejlighed være Nummer een. Brystet bankede, mens han tænkte derpaa, og førend han endnu kunde høre Faderens Øx i de skælvende Smaatræer, havde dette Ønske stærkere Slag i ham end noget, siden han blev født.

Faderen sagde som sædvanlig ikke stort til ham; de huggede begge to og drog sammen i Houger. De kunde en og anden Gang mødes, og ved et saadant Møde lod Øyvind tungsindig falde: „En Husmand maa slide meget ondt.“ — „Han som andre,“ sagde

---

Votter ɔ: Vanter. Flakse ɔ: flagre. Houg ɔ: Hob.

Faderen, spyttede i Næven og tog Øxen. Da Træet var fældet, og Faderen drog det op i Vælten, sagde Øyvind: „Var du Gaardmand, slæbte du ikke saa." — „Aa, da var der vel andre Ting, som tyngede," han tog i med begge Hænder. Moderen kom op med Middagsmad til dem; de satte sig. Moderen var munter, hun sad og trallede og slog Fødderne sammen efter Takten. „Hvad skal du tage dig for, naar du bliver stor, Øyvind?" sagde hun pludselig. — „For en Husmandsgut er der ikke mange Veje," svarede han. — „Skolemesteren siger, du maa paa Seminariet," sagde hun. — „Kommer en frit did?" spurte Øyvind. — „Skolekassen betaler," svarede Faderen, han spiste. — „Har du Lyst til det?" spurte Moderen. — „Jeg har Lyst til at lære noget, men ikke til at blive Skolemester." — De taug alle tre en Stund; hun trallede igjen og saa ud for sig. Men Øyvind gik bort og satte sig for sig selv.

„Vi behøver just ikke at laane af Skolekassen," sagde hun, da Gutten var gaaet. Manden saa paa hende: „Fattigfolk som vi?" — Jeg liker ikke, Thore, du bestandig giver dig ud for fattig, naar du ikke er det." — De skottede begge ned efter Gutten, om han ikke kunde høre det. Derefter saa Faderen kvast paa Konen: „Du snakker, som du har Vidbet til." Hun lo; „det er ligesom ikke at takke Gud for, at det er gaaet os vel," sagde hun og blev alvorlig. „Han kan vel takkes uden med Sølvknapper paa," mente Faderen. — „Ja, men ved at lade Øyvind gaa som igaar til Dansen takkes han heller ikke." — „Øyvind er Husmandsgut." — „Derfor kan han klædes skikkelig, naar vi har Raad til det." — „Snak om det, saa han selv hører det!" — „Han hører det ikke; ellers kunde jeg nok have Lyst til det," sagde hun og saa tappert paa Manden, som var mørk og lagde Skeen bort for at tage sin Pibe. „Slig usel Plads, som vi har," sagde han. — „Jeg maa le ad dig, som altid

---

Vælte ɔ: Dynge.

taler om Pladsen; hvorfor nævner du aldrig Kværnene?" „Aa, du og de Kværnene; jeg tror, du taaler ikke høre dem gaa." — „Jo, Gud ske Lov og Tak; bare de vilde gaa baade Nat og Dag." — „Nu har de staaet siden før Jul." — „Folk maler da ikke om Juledagene." — „De maler, naar der er Vand; men siden de fik Kværn ved Nystrømmen, gaar det skrøbelig."

„Han sagde ikke saa, Skolemesteren, i Dag." — „Jeg skal lade en tausere Karl styre med vore Penge end Skolemesteren." — „Ja, han burde sidst tale med din egen Kone." — Thore svarede ikke herpaa, han havde netop faaet Ild paa Piben, hældede sig nu op til en Risbundt og flyde med Blikket først for Konen, siden for Sønnen og hæftede det ved et gammelt Kraakerede, som hang halvkvælvt bortpaa en Furugren.

Øyvind sad for sig selv med Fremtiden foran sig som en lang, blank Is, hvorefter han for første Gang lod det staa strygende afsted fra den ene Strand til den andre. At Fattigdommen stængte til alle Sider, følte han, men derfor gik ogsaa al hans Tanke ud paa at komme den forbi. Fra Marit havde den vistnok skilt ham for bestandig, hende betragtede han halvt som bortlovet til Jon Hatlen; men al hans Tanke stod til at kapløbe med ham og hende hele Livet bortover. Ikke oftere at blive puffet som igaar, derfor holde sig borte, til han var noget, og saa med den almægtige Guds Hjælp blive noget, det tænkte han paa, og det faldt ikke en Tvivl i hans Sjæl om, at det vilde lykkes. Han havde en dunkel Følelse af, at gjennem Læsning vilde det gaa bedst; hvad Maal den skulde have, maatte han senere selv tænke paa.

Det blev Kjælkeføre om Kvælden, Børnene kom paa Bakken, men ikke Øyvind. Ved Aaren sad han og læste, og han havde ikke et Øjeblik at spilde. Børnene ventede længe, tilsidst blev en og anden utaalmodig, kom op, lagde Ansigtet til Ruden og raabte ind; men han lod, som han ikke hørte. Der kom flere, og Kvæld efter Kvæld, de gik udenfor i stor Forundring; men han vendte

Ryggen til og læste, kæmpede troligt for at samle Mening. Senere hørte han, at Marit heller ikke kom. Han læste med en Flid, som selv Faderen maatte sige gik for vidt. Han blev alvorlig; Ansigtet, der havde været saa rundt og blødt, blev magrere, skarpere, Øjet haardere, sjælden sang han, aldrig legede han, det var, som Tiden ikke slog til. Naar Fristelsen kom paa ham, var det, som nogen hviskede: „siden, siden!“ og bestandig: „siden.“ — Børnene rendte, raabte og lo en Stund som før, men da de ikke kunde kalde ham ud til sig hverken med sin egen agende Lystighed eller sine Raab ind med Ansigtet paa Ruden, blev de efterhaanden borte; de fandt andre Legepladse, og snart stod Bakken tom.

Men Skolemesteren mærkede snart, det var ikke den gamle Øyvind, der læste, fordi det faldt sig saa, og legede fordi det var nødvendigt. Han talte ofte med ham, lokkede og ledte; men det vilde ikke lykkes ham at finde Guttens Hjærte saa let som i gamle Dage. Han talte ogsaa med Forældrene, og ifølge Samraad kom han ned en Søndagskvæld sidst paa Vinteren og sagde, da han havde siddet en Stund: „Kom nu, Øyvind, saa skal vi gaa ud, jeg vil gjærne tale med dig.“ — Øyvind tog paa sig og fulgte. Det bar opover mod Hejdegaardene, Samtalen gik godt, men om intet vigtigt; da de var komne nær Gaardene, bøjede Skolemesteren af mod en, som laa i Midten, og da de kom længere frem, hørte de Raab og Lystighed derifra. „Hvad er her paafærde?“ spurte Øyvind. — „Her er Dans,“ sagde Skolemesteren; „skal vi ikke gaa ind?“ — „Nej.“ — „Vil du ikke gaa med paa en Dans, Gut?“ — „Nej; ikke endnu.“ — „Ikke endnu? Naar da?“ — Han svarede ikke. — „Hvad mener du med: endnu?“ — Da Gutten ikke svarede, sagde Skolemesteren: „Kom nu, ikke slig Snak.“ — „Nej, jeg gaar ikke!“ — Han var meget bestemt og dertil bevæget. „At din egen Skolemester skal staa her og bede dig gaa til Dans!“ — Der blev lang Taushed. „Er der nogen derinde, som du er ræd for at se?“ — „Jeg kan jo ikke vide, hvem som er der.“ —

„Men kunde der være nogen?" — Øyvind taug. Da gik Skolemesteren lige bort til ham, lagde Haanden paa hans Skulder: „Er du ræd for at se Marit?" Øyvind saa ned, Aandedrættet blev tungt og kort. „Sig det til mig, du Øyvind." — Øyvind taug.

„Du er kanske skamfuld for at tilstaa det, siden du ikke er konfirmeret; men sig mig det alligevel, du Øyvind, og du skal ikke angre det." — Øyvind saa op, men kunde ikke faa Ordet frem og gled til Side med Øjet. — „Du er heller ikke mere glad paa det sidste; holder hun mere af andre end af dig?" Øyvind taug fremdeles, Skolemesteren følte sig lidt krænket og vendte sig fra ham: de gik tilbage.

Da de havde gaaet et langt Stykke, stansede Skolemesteren saa vidt, at Øyvind kom paa Siden af ham. „Du længes vel efter at blive konfirmeret," sagde han. — „Ja." — „Hvad tænker du saa at tage dig for?" — „Jeg vilde gjærne ind paa Seminariet." — „Og saa blive Skolemester?" — „Nej." — „Du synes ikke, det er stort nok?" — Øyvind taug. De gik atter et langt Stykke. „Naar du har været paa Seminariet, hvad vil du saa?" — „Jeg har ikke rigtig tænkt paa det." — „Dersom du havde Penge, vilde du nok gjærne kjøbe dig Gaard?" — „Ja, men beholde Kværnene." — „Da er det bedst, at du tager paa Agronomskolen." — „Lærer de saa meget der som paa Seminariet?" — „Aa, nej; men de lærer, hvad de siden skal bruge." — „Faar de Nummer der ogsaa?" — „Hvorfor spør du saa?" — „Jeg vilde gjærne blive flink." — „Det kan du vist blive uden Nummer." — „De gik atter tause, til de saa Pladsen; der skar Lys ud af Stuen, Berget hang sort over nu i Vinterkvælden, Vandet laa nedenfor med blank, blinkende Is, Skogen stod omkring den stille Bugt, men uden Sne; Maanen bar udover og spejlede Skogen i Isen. „Her er vakkert paa Pladsen," sagde Skolemesteren. Øyvind kunde somme Tider se paa den med de Øjne, hvormed han saa, da Moderen fortalte Æventyr, eller med det Syn, han havde, naar han rendte i Bakken; nu gjorde

han dette: alt laa løftet og klart. — „Ja, her er vakkert," sagde han, men sukkede. — „Far din har haft nok i den Plads; du kunde ogsaa have nok i den." — Det glade Syn af Stedet var med een Gang borte. Skolemesteren stod, som han ventede Svar, han fik intet, rystede paa Hovedet og gik med ind. Han sad der en Stund hos dem, men var mere taus end talende, hvormed ogsaa de andre bleve tause. Da han sagde Farvel, fulgte baade Manden og Konen ham udenfor Døren; det var, som de begge ventede paa, at han skulde sige noget. De blev imidlertid staaende og se op i Kvælden. „Her er blevet saa uvant stille," sagde endelig Moderen, „siden Børnene er flyttet bort med sin Leg." — „I har heller ikke længer noget Barn i Huset," sagde Skolemesteren. Moderen forstod, hvad han mente; „Øyvind er ikke glad paa det sidste," sagde hun. — „Aa, nej; den, som er ærgjærrig, er ikke glad;" han saa med den gamles Ro op i Guds stille Himmel.

Sjette Kapitel.

Et halvt Aar efter, om Høsten nemlig (Konfirmationen var bleven udsat til da), sad Hovedsognets Konfirmander i Præstens Borgestue for at udtages; iblandt dem Øyvind Pladsen og Marit Hejdegaardene. Marit var netop kommen ned fra Præsten, hvor hun havde faaet en vakker Bog og megen Ros; hun lo og snakkede med sine Veninder til alle Sider og saa omkring sig mellem Gutterne. Marit var fuldvoxen Jente, let og fri i al sin Adfærd, og Gutterne saa vel som Jenterne vidste, at Bygdens bedste Ungkarl, Jon Hatlen, gik paa Frieri til hende; hun kunde sagtens være glad, der hun sad. Nede ved Døren stod nogle Jenter og Gutter, der ikke var slupne frem; de græd, mens Marit og hendes Veninder lo; iblandt dem var en liden Gut i sin Faders Støvler og sin Moders Kirketørklæde. „Gud, o Gud!" hulkede han, „jeg tør ikke gaa hjem igjen." Og dette greb dem, der endnu ikke havde

været oppe, med Samfølelsens Magt; der blev almindelig Taushed. Angsten stod dem i Hals og Øjne, de kunde ikke se sikkert og heller ikke svælge, hvortil de følte en bestandig Trang. En sad og regnede over, hvad han kunde, og skjønt han blot nogle Timer i Forvejen havde fundet ud, at han kunde alt, fandt han nu lige saa sikkert ud, at han kunde intet, ikke engang læse indenad. En anden lagde sammen sit Synderegister, fra han var saa stor, han kunde huske, til nu, han sad der, og han fandt det just ikke underligt af Vorherre, om han lod ham gaa tilbage. En tredje sad og tog Mærke af alle udvortes Ting; dersom Klokken, som netop skulde slaa, ikke fik Slaget frem, før han kom til 20, saa slap han; dersom den, som han hørte i Gangen, var Gaardsgutten Lars, saa slap han; dersom den store Regndraabe, som arbejdede ned over Ruden, kom saa langt som til Listen, saa slap han. Den sidste og afgjørende Prøve skulde være, om han fik den højre Fod snoet omkring den venstre, og dette var ham aldeles umuligt. En fjerde vidste med sig selv, at blev han bare hørt om Josef i Bibelhistorien og om Daaben i Forklaringen, eller om Saul, eller i Hustavlen, eller om Jesus, eller i Budene, eller — han sad endnu og prøvede, da han blev raabt. En femte havde lagt en forunderlig Elsk paa Bjærgprædikenen; han havde drømt om Bjærgprædikenen, han var vis paa at blive hørt i Bjærgprædikenen, og han ramsede op Bjærgprædikenen for sig selv, han maatte gaa ud ved Husvæggen for at læse over Bjærgprædikenen, — da blev han kaldt op for at examineres om de store og smaa Profeter. En sjette tænkte paa Præsten, som var en velsignet Mand og kjendte saa godt hans Far, tænkte ogsaa paa Skolemesteren, som havde et saa kjærligt Ansigt, og paa Gud, som var saa inderlig god og havde hjulpet mange før, baade Jakob og Josef, og saa tænkte han paa, at Mor og hans Søskende sad hjemme og bad for ham, saa det vist vilde hjælpe. Den syvende sad og slog af paa alt det, han havde tænkt at blive her i Verden. Engang havde han tænkt at ville drive det til Konge, engang til

General eller Præst, nu var den Tid forbi; men lige til han kom hid, havde han dog tænkt at ville gaa tilsjøs og blive Kaptejn, kanske Sjørøver, og handle sig frygtelige Rigdomme til; nu slog han først af Rigdommen, saa Sjørøveren, saa Kaptejnen, Styrmanden, han standsede ved Matrosen, i det højeste Baadsmanden, ja det var muligt, han slet ikke gik tilsjøs, men tog Plads under sin Faders Gaard. Den ottende var mere vis i sin Sag, dog ikke sikker; thi selv den flinkeste var ikke sikker. Han tænkte paa de Klæder, han skulde konfirmeres i, hvad de skulde bruges til, hvis han ikke slap. Men slap han, skulde han til Byen og faa Klædesklæder og komme hjem igjen og danse i Julen til Misundelse for alle Gutter og Forbauselse for alle Jenter. Den niende regnede anderledes; han oprettede en liden Kontrabog med Vorherre, hvori han paa den ene Side satte som „Debet": han skal lade mig slippe frem, og paa andre Siden som „Kredit": saa skal jeg aldrig mere lyve, aldrig mere sladre, bestandig gaa i Kirke, lade Jenterne være og vænne mig af med at bande. Men den tiende tænkte, at havde Ole Hansen sluppet ifjor, var det mere end Uretfærdighed, om han ikke slap i Aar, som altid havde været bedre paa Skolen og desuden var af bedre Folk. Ved Siden af ham sad den ellevte, der droges med de rædsomste Hævnplaner, i Tilfælde af at han ikke slap, enten at brænde ned Skolen eller rømme Bygden og komme igjen som Præstens og hele Skolekommissionens tordnende Dommer, men højmodig lade Naade gaa for Ret. Til en Begyndelse vilde han tage Tjeneste i Nabobygden hos Nabopræsten og der til næste Aar staa Nummer 1 og svare, saa hele Kirken maatte undre sig. Men den tolvte sad for sig selv under Klokken med begge Hænder i Lommen og saa vemodig ud over Forsamlingen. Ingen her vidste, hvad Byrde han bar, hvilket Ansvar han stod i. Hjemme var der en, som vidste det; thi han var forlovet. En stor, langbenet Kongle gik hen ad Gulvet og nærmede sig hans Fod; han

---

Kongle ɔ: Edderkop.

plejede at træde paa det ækle Insekt, men i Dag løftede han kjærlig Foden, for at den i Fred kunde gaa did, den vilde. Hans Stemme var blid som en Kollekt, hans Øjne sagde vedholdent, at alle Mennesker var gode, hans Haand gjorde en ydmyg Bevægelse ud af Lommen og op i Haaret for at lægge det mere glat. Blot han kunde smyge lempelig igjennem dette farlige Naaleøje, vilde han nok vore ud igjen paa den andre Siden, tygge Tobak og gjøre Forlovelsen offentlig. Men nede paa en lav Skammel med Benene i Krog op under sig sad den urolige trettende; hans smaa, gnistrende Øjne løb hele Stuen rundt tre Gange i Sekundet, og under det stærke, stride Hoved væltede alle de tolvs Tanker i en broget Uorden, fra det mægtige Haab til den mest sønderknusende Tvivl, fra de ydmygste Forsætter til de mest bygdeødelæggende Hævnplaner, og imidlertid havde han spist op alt det ledige Kjød paa sin højre Tommelfinger, holdt nu paa med Neglene og sendte store Stykker bort over Gulvet.

Øyvind sad borte ved Vinduet, havde været oppe og havde svaret paa alt, hvorom han blev spurt; men ikke havde Præsten sagt noget, ej heller Skolemesteren; han havde i over et halvt Aar tænkt paa, hvad begge vilde sige, naar de fik vide, hvad han havde arbejdet, og han følte sig nu meget skuffet, tillige krænket. Der sad Marit, som for ulige mindre Anstrængelse og Kundskab havde faaet baade Opmuntring og Løn; det var netop for at staa stor i hendes Øjne, han havde arbejdet, og nu naade hun leende, hvad han havde arbejdet til med saa megen Forsagelse. Hendes Latter og Spas brændte ham paa Sjælen; den Frihed, hvormed hun bevægede sig, gjorde ham ondt. Han havde undgaaet omhyggelig at tale med hende siden hin Kvæld; der skal gaa Aar hen, tænkte han; men Synet af hende, saa glad og overlegen hun sad der, det trykkede ham til Jorden, og alle hans stolte Forsætter hang som vaadt Løv.

Smyge ɔ: smutte.

Han forsøgte dog lidt efter lidt at ryste af. Det kom an paa, om han i Dag blev Nummer een, og herpaa ventede han. Skolemesteren plejede at blive lidt efter hos Præsten forat ordne Ungdommen og siden at gaa ned og fortælle dem Udfaldet; det var jo ikke den endelige Afgjørelse, men det var, hvad Præsten og han foreløbig var komne overens om. Samtalen i Stuen blev livligere, efter hvert som flere blev prøvet og slap; men nu begyndte de ærgjerrige at sondre sig stærkt ud fra de glade; de sidste gik, saa snart de havde faaet Følge, for at meddele Forældrene sin Lykke, eller de ventede for de andres Skyld, som ikke vare færdige; de første derimod blev mere og mere stille, Øjnene saa spændte mod Døren.

Endelig var Ungdommen færdig, de sidste var komne ned, og Skolemesteren talte altsaa nu med Præsten. Øyvind saa til Marit; hun var lige glad, men blev dog siddende, om for sin egen Skyld eller andres, vidste han ikke. Hvor vakker Marit var bleven; blændende fin i Huden var hun som ingen, han før havde set: Næsen var lidt opkastet, Munden smaaleende. Øjnene var halvlukkede, naar hun ikke netop saa paa en, men derfor kom Blikket altid med uventet Magt, naar det kom, — og som hun selv vilde lægge til, at hun ikke mente noget med det, smilede hun halvt i det samme. Haaret var hellere mørkt end lyst, men det var smaakruset og laa langt frem til begge Sider, saa at det sammen med de halvlukkede Øjne gav noget dulgt, som man aldrig kunde blive færdig med. Man var ikke ganske sikker paa, hvem det var, hun saa efter, naar hun sad for sig selv og imellem flere; heller ikke, hvad hun tænkte, naar hun saa vendte sig til en og talte; thi hun tog ligesom strax tilbage, hvad hun gav. Indunder alt dette er vel egentlig Jon Hatlen gjemt, tænkte Øyvind, men saa dog bestandig paa hende.

Da kom Skolemesteren. Enhver forlod sin Plads og stormede omkring ham. „Hvad Nummer har jeg?“ — „End jeg?“

— „End jeg, jeg?“ — „Hys, opløbne Unger, ingen Spektakel her; — rolige, saa skal I saa høre det, Børn.“ Han saa sig langsomt om. „Du er Nummer 2,“ sagde han til en Gut med blaa Øjne, der saa bønlig paa ham, og Gutten dansede ud af Kredsen. „Du er Nummer 3,“ — han slog paa en rødhaaret, rask liden en, som stod og sled ham i Trøjen; „du er Nummer 5, du Nummer 8“ o. s. v. Han fik se Marit: „Du er Nummer 1 af Jenterne;“ hun blev blussende rød over Ansigt og Hals, men forsøgte at smile. „Du Nummer 12, har været doven, din Knægt, og en stor Skøjersant; du Nummer 11, ikke bedre at vente, Gutten min; du Nummer 13, maa læse dygtig, møde frem til Overhøring, ellers gaar det dig galt! —“ — Øyvind kunde ikke holde det ud længer; Nummer 1 var vistnok ikke nævnt; men han stod den hele Tid saaledes, at Skolemesteren kunde se ham. „Skolemester!“ — han hørte ikke; „Skolemester!“ — tre Gange maatte han gjentage det, før det blev hørt. Endelig saa Skolemesteren paa ham; „Nummer 9 eller 10, husker ikke sikkert hvilket,“ sagde han og vendte sig til en anden. „Hvem er Nummer 1 da?“ spurte Hans, som var Øyvinds bedste Ven. — „Det er ikke dig, du Krushoved!“ sagde Skolemesteren og slog ham over Haanden med en Papirrulle. „Hvem er det da?“ spurte flere, „hvem er det, ja hvem er det?“ — „Det faar den vide, som har Nummeret!“ svarede Skolemesteren strængt; han vilde ikke have flere Spørgsmaal. — „Gaa nu vakkert hjem Børn, tak eders Gud, og glæd eders Forældre! Tak ogsaa eders gamle Skolemester; I havde siddet der net og gnaget Ben, havde ikke han været!“ — De takkede ham og lo, de drog jublende afsted; thi i dette Øjeblik, da de skulde hjem til Forældrene, var de alle glade. Blot en var igjen, som ikke strax kunde finde sine Bøger, og som, da han fandt dem, satte sig ned, som skulde han paa ny til at læse dem over.

Skøjersant ɔ: Landstryger.

Skolemesteren gik bort til ham: „Nu, Øyvind; skal du ikke gaa med de andre?“ — „Han svarede ikke. — „Hvorfor slaar du op dine Bøger?“ — „Jeg vil se, hvad jeg har svaret galt i Dag.“ — „Du har vistnok ikke svaret noget galt.“ — Øyvind saa da paa ham, Taarerne stod ham i Øjnene, han saa ufravendt paa ham, medens een efter een randt nedover, men han sagde ikke et Ord. Skolemesteren satte sig foran ham: „Er du ikke glad nu, at du er sluppen frem?“ — Det bævrede om Munden, men han svarede ikke. „Din Mor og Far vil være meget glade,“ sagde Skolemesteren og saa paa ham. — Øyvind kæmpede længe for at faa et Ord frem, endelig spurte han sagte og afbrudt: „Er det — fordi jeg — er Husmandsgut — at jeg staar Nummer 9 eller 10?“ — „Vistnok er det derfor,“ svarede Skolemesteren. — „Saa nytter det jo ikke mig at arbejde,“ sagde han klangløst og sank sammen over alle sine Drømme. Pludselig løftede han Hovedet, hævede den højre Haand, slog den i Bordet med al sin Magt, kastede sig ned paa sit Ansigt og brød ud i den heftigste Graad.

Skolemesteren lod ham ligge og græde, rigtig græde ud. Det varede længe, men Skolemesteren ventede, til Graaden blev barnligere. Da tog han om hans Hoved med begge Hænder, lettede det op og saa ind i det forgrædte Ansigt. „Tror du, det er Gud, som nu har været hos dig?“ sagde han og holdt ham venlig imod sig. Øyvind hulkede endnu, men kortere, Taarerne randt mere stille, men han turde ikke se paa ham, som spurte, ej heller svare. — „Dette, Øyvind, har været Løn som forskyldt. Du har ikke læst af Kjærlighed til din Kristendom og dine Forældre; du har læst af Forfængelighed.“ — Der blev stilt i Stuen mellem hver Gang, Skolemesteren talte, Øyvind kjendte hans Blik hvile paa sig, og han blev optøet og ydmyg opunder det. — „Med saadan Vrede i dit Hjærte kunde du ikke have mødt frem for at tage Pagten af din Gud; kunde du vel, Øyvind?“ — „Nej,“ stammede han, saa godt som han formaade. — „Og stod du der med forfængelig

Glæde over, at du var Nummer 1, stod du da ikke frem med en Synd?" — „Jo," hviskede han og skalv om Munden. — „Du holder endnu af mig, Øyvind?" — „Ja;" han saa op for første Gang. — „Saa skal jeg sige dig, at det var mig, som fik dig flyttet ned; thi jeg holder saa af dig, Øyvind. — Den anden saa paa ham, blinkede nogle Gange, og Taarerne randt tæt ned. — „Du har ikke noget imod mig derfor?" — „Nej;" han saa fuldt og klart op, skjønt Stemmen var kvalt. – „Mit kjære Barn; jeg vil være om dig, saa længe jeg lever."

Han ventede paa ham, til han fik ordne sig og samle sine Bøger, sagde saa, at han vilde følge ham hjem. De gik langsomt hjemover, i Begyndelsen var Øyvind endnu stille og kæmpende, men lidt efter lidt vandt han paa sig selv. Han var saa overtydet om, at det forefaldne var det bedste, som nogensinde kunde have truffet ham, og for han kom hjem, var Troen derpaa bleven saa stærk, at han takkede sin Gud og sagde det til Skolemesteren. „Ja, nu skal vi tænke paa at naa noget i Livet," sagde Skolemesteren, „og ikke løbe efter Blindmænd og Numre. Hvad siger du om Seminariet?" — „Jo, jeg vilde gjærne did." — „Du mener Agronomskolen?" — „Ja." — „Den er vistnok ogsaa den bedste; den giver andre Udsigter end en Skolemesterstilling." –– „Men hvorledes skal jeg komme did? Jeg har inderlig Lyst, men ikke Raad." — „Vær flittig og brav, saa skal der nok blive Raad!"

Øyvind følte sig ganske overvældet af Taknemmelighed. Han fik denne Tindren for Øjet, det lette Aandedrag, den uendelige Kjærlighedens Ild, som bærer frem, naar man føler Menneskers uventede Godhed. Hele Fremtiden forestiller man sig et Øjeblik som at vandre i frisk Fjældluft; man bæres mere, end man gaar.

Da de kom hjem, var begge Forældre i Stuen og havde siddet der i stille Venten, skjøndt det var Arbejdstid og travelt. Skolemesteren kom først ind, Øyvind efter; begge smilte. „Nu?" sagde Faderen, han lagde en Salmebog bort, hvori han netop havde læst

„en Konfirmands Bøn." Moderen stod ved Gruen, turde ingen Ting sige; hun lo, men hun var usikker paa Haanden; hun ventede øjensynlig noget godt, men vilde ikke røbe sig. „Jeg maatte bare følge for at glæde eder med, at han svarede paa alt, han blev spurt om, og at Præsten sagde, da Øyvind var gaaet, at han ikke har haft flinkere Konfirmand." — „Aa, nej!" sagde Moderen og blev meget bevæget. — „Det var jo brav," sagde Faderen og rømmede sig usikkert.

Efter at der havde været længe stilt, spurte Moderen sagte: „Hvad Nummer faar han?" — „Nummer 9 eller 10," sagde Skolemesteren rolig. — Moderen saa paa Faderen, denne først paa hende, saa paa Øyvind; „en Husmandsgut kan ikke vente mere," sagde han. Øyvind saa paa ham igjen; det var, som atter noget vilde op i Halsen, men han betvang sig ved i en Hast at huske paa kjærlige Ting, den ene efter den anden, saa længe til det gik ned igjen.

„Nu er det bedst, jeg gaar," sagde Skolemesteren, nikkede og vendte sig. Begge Forældrene fulgte efter Sædvane ud paa Stenhellen; her tog Skolemesteren sig en Skraa og sagde smilende: „Han bliver Nummer een alligevel; men det er ikke værdt, han faar vide noget om det, før Dagen kommer." — „Nej, nej," sagde Faderen og nikkede. „Nej, nej" sagde Moderen, hun nikkede ogsaa; derpaa tog hun Skolemesteren i Haanden; „du faar have Tak for alt, du gjør imod ham," sagde hun. „Ja, du faar have Tak," sagde Faderen, og Skolemesteren gik, men de stod endnu længe og saa efter ham.

Grue o: Ildsted. Stenhelle o: Stenflise.

Syvende Kapitel.

Skolemesteren havde taget rigtigt Ojemærke, da han bad Præsten prøve, om Oyvind taalte at staa Nummer een. I tre Ugers Tid, som hengik indtil Konfirmationen, var han hos Gutten hver Dag; et er, at en ung blød Sjæl kan give efter for et Indtryk, et andet er, hvad den med Tro skal besidde. Mange mørke Timer faldt paa Gutten, førend han lærte at tage sit Fremtidsmaal af bedre Ting end Ære og Trods. Ret som han sad i fuldt Arbejde, slap han Lysten og Arbejdet: hvortil, hvad vinder jeg? — og saa en Stund efter huskede han Skolemesteren, hans Ord og hans Godhed; men dette menneskelige Middel trængte han at stige op igjennem, hver Gang han paa ny faldt ned fra Forstaaelsen af sin højere Pligt.

I de Dage, man paa Pladsen forberedte sig til Konfirmationen, forberedte man sig ogsaa paa hans Rejse til Landbrugsskolen; thi Dagen efter skulde den foregaa. Skræddder og Skomager sad i Stuen, Moderen bagte i Kjøkkenet, Faderen arbejdede paa en Kiste. Der taltes meget om, hvad han vilde koste dem i to Aar, om, at han ikke kunde komme hjem den første Julen, kanske heller ikke den anden, og hvor tungt det vilde være at findes skilt saa længe. Der taltes ogsaa om den Kjærlighed, han maatte have til sine Forældre, der vilde strække sig saa langt for sit Barns Skyld. Oyvind sad som den, der havde været ude og forsøge paa egen Haand, men havde kuldsejlet og nu var taget op af kjærlige Mennesker.

En saadan Følelse giver Ydmyghed, og med den kommer meget andet. Da den store Dag nærmede sig, turde han kalde sig forberedt og turde se fremover med tillidsfuld Hengivenhed. Hver Gang Marits Billede vilde være med, skød han det forsigtig til Side, men kjendte Smerten ved at gjøre det. Dette forsøgte han at øve sig i, men blev dog aldrig stærkere derved, tværtimod, det var Smerten, som voxte. Derfor var han træt den sidste Kvæld,

da han efter en lang Selvprøvelse bad, at i dette Stykke maatte Vorherre prøve ham.

Skolemesteren kom, da det led paa. De satte sig ind i Stuen, efter at alle havde vasket og redt sig, som sædvanligt, Aftenen før man skal gaa til Alters eller Højmesse. Moderen var bevæget og Faderen taus; Afskeden laa bag Morgendagens Højtid, og det var uvist, naar de atter kunde sidde sammen. Skolemesteren tog Salmebøgerne frem, de holdt Andagt og sang, og bagefter sagde han en liden Bøn, saadan som Ordene vilde falde.

Disse fire Mennesker sad nu sammen, til det led langt paa Kvælden, og Tanken drog sig ind til sig selv; de skiltes da med de bedste Ønsker for den kommende Dag, og hvad den vilde binde. Øyvind maatte indrømme, da han lagde sig, at aldrig havde han lagt sig saa lykkelig; i Kvæld gav han nemlig dette en egen Fortolkning, han forstod dermed: aldrig har jeg lagt mig saa hengiven i Guds Vilje og saa glad i den. — Marits Ansigt vilde strax frem igjen, og det sidste, han endnu sansede, var, at han laa og fristede sig selv: ikke ganske lykkelig, ikke ganske, — og at han svarede: jo, ganske —; men atter igjen: ikke ganske; — jo, ganske; — nej, ikke ganske —.

Da han vaagnede, huskede han strax Dagen, bad og følte sig stærk, som man gjør om Morgenen. Han havde siden i Sommer lagt paa Læmmen for sig selv, han stod nu op, iførte sig sine nye, smukke Klæder varsomt; thi han havde aldrig haft saadanne paa før. Især var der en rund Klædestrøje, som han mange Gange maatte føle paa, før han blev vant til den. Han fik op et lidet Spejl, da han havde faaet Kraven paa og for fjerde Gang ogsaa trak Trøjen paa. Da han nu saa sit eget fornøjede Ansigt med det ualmindelig lyse Haar omkring ligge og le i Spejlet, faldt det ham ind, at dette atter bestemt var Forfængelighed. Ja, men

---

Læm ɔ: Loftsrum.

velklædt og ren maa da Folk saa være, svarede han, idet han trak Ansigtet fra Spejlet, som var det Synd at se deri. — Vistnok, men ikke fuldt saa glad i sig selv for den Sags Skyld. — Nej vist, men Vorherre maa da ogsaa like, at en synes om at se godt ud. — Kan vel være, men han likte vel bedre, du var det uden selv at lægge saa meget Mærke dertil. — Det er sandt, men se, det kommer nu af, at alting er saa nyt. — Ja, men saa maa du ogsaa lidt efter lidt lægge det af. — Han greb sig i, at han snart over dette Emne, snart over hint gik og førte saadan selvprøvende Samtale, at ikke en Synd skulde falde ned paa Dagen og plette den; men han vidste ogsaa, at der maatte mere til.

Da han kom ned, sad Forældrene fuldt paaklædte og ventede ham med Maden. Han gik bort og tog dem i Haanden med Tak for Klæderne, og et „slid dem med Helsen" fik han igjen. De satte sig tilbords, bad stille og spiste. Moderen tog af Bordet og bar ind Nisteløben til Kirkefærden. Faderen drog paa sig Trøjen, Moderen hæftede sine Tørklæder, de tog sine Salmebøger, laasede Huset og gik opover. Saa snart de var komne op paa den øvre Vej, mødte de kirkefarende Folk, kjørende og gaaende, Konfirmander indimellem, og i et og andet Følge hvidhaarede Bedsteforældre, som endnu denne ene Gang maatte afsted.

Det var en Høstdag uden Solskin, som naar Vejret er ved at slaa over. Der gik Skyer sammen og skiltes igjen, somme Tider blev der af en stor Samling tyve mindre, som jagede bortover med Ordre til Uvejr; men nede paa Jorden var der endnu stilt, Løvet hang afsjælet og dirrede ikke engang, Luften var lidt lummer; Folket bar med sig Rejseplag, men brugte dem ikke. En ualmindelig stor Skare havde samlet sig om den fritliggende Kirke; men Konfirmationsungdommen gik strax ind i Kirken for at blive stillet op, før Gudstjenesten begyndte. Da var det, at Skolemesteren i

---

Nisteløb ɔ: Madæske. Rejseplag ɔ: Rejseklæde.

blaa Klæder, Frakke og Knæburer, høje Støvler, stift Halsbind og Piben stikkende frem af Baglommen kom nedover, nikkede og lo, slog en paa Skulderen, talte et Par Ord til en anden om at svare højt og tydelig og kom under alt dette nedover til Fattigblokken, hvor Øyvind stod og svarede paa alle sin Ven Hans's Spørgsmaal i Anledning af Rejsen. „God Dag, Øyvind, vakker i Dag," — han tog ham ved Trøjekraven, som vilde han tale med ham; „hør du, tror alt godt om dig. Nu har jeg talt med Præsten; du faar beholde Pladsen din; gaa op paa Nummer een og svar tydelig!"

Øyvind saa forbauset op paa ham, Skolemesteren nikkede, Gutten gik nogle Skridt, stod, atter nogle Skridt, stod; jo vist er det saa, han har talt til Præsten for mig, og Gutten gik fort opover. „Du skal jo være Nummer een alligevel," hvisker en til ham. „Ja," svarede Øyvind sagte, men vidste endnu ikke rigtig, om han turde.

Opstillingen var færdig, Præsten kommen, de ringede sammen, og Folk holdt paa at strømme ind. Da saa Øyvind Marit Hejdegaardene staa lige foran sig, hun saa ogsaa ham, men begge var saa bundne af Stedets Hellighed, at de turde ikke hilse. Han saa blot, hun var skinnende vakker og havde bart Haar, mere saa han ikke. Øyvind, som i over et halvt Aar havde bygget saa store Planer paa at staa lige overfor hende, glemte, da det kom til Stykket, baade Pladsen og hende, og at han nogensinde havde tænkt paa dem.

Efter at alt var endt, kom Slægtninge og Kjendinger for at aflægge sine Lykønskninger, dernæst kom hans Kammerater for at tage Farvel med ham, da de havde hørt, at han skulde rejse den næste Dag; saa kom mange smaa, som han havde aget med i Bakkerne, og som han havde hjulpet paa Skolen, og det var ikke frit, at de putrede lidt ved Afskeden. Sidst kom Skolemesteren,

---

Putre o: egtl. boble, om kogende Vand, her om Stemmens Skælven.

tog ham og Forældrene taust i Haanden og gjorde Tegn til at gaa; han vilde følge. De fire var atter sammen, og det skulde nu være sidste Kvæld. Paa Vejen var der endnu mange, som tog Farvel og ønskede ham til Lykke, men ellers taltes de ikke ved indbyrdes, før de sad hjemme i Stuen.

Skolemesteren prøvede paa at holde dem ved godt Mod; det var ikke mere end saa, at de alle tre gruede nu, naar det kom til Stykket, for hele to Aars Fravær, da de hidtil ikke havde været skilt een Dag; men ingen vilde være ved det. Jo længer det led, jo mere beklemt blev Øyvind, han vilde gaa ud for at komme lidt til Ro.

Det var halvmørkt nu og en forunderlig Susning i Luften, han blev staaende paa Stenhellen og se op. Da hørte han fra Bergkanten sit eget Navn nævne, ganske sagte, det var intet Bedrag; thi det gjentoges to Gange. Han saa op og skimtede, at et Kvindsfolk sad paa Hug mellem Træerne og saa ned. — „Hvem er det?" spurte han. — „Jeg hører, du skal rejse," sagde hun sagte, „saa maatte jeg gaa til dig og sige Farvel, siden du ikke vilde komme til mig." — „Kjære, er det dig, Marit! Jeg skal komme op til dig." — „Nej, gjør ikke det; jeg har ventet saa længe, og da maatte jeg vente endnu længere; ingen veed, hvor jeg er, og jeg maa skynde mig hjem." — „Det var snilt af dig, at du vilde komme," sagde han. — „Jeg kunde ikke holde ud, at du skulde rejse slig, Øyvind; vi har kjendt hinanden fra vi var smaa." — „Vi har saa." — „Og nu har vi ikke talt med hinanden paa et halvt Aar." — „Nej, vi har ikke det." — „Vi skiltes ogsaa saa rart den Gang." — „Ja; — jeg tror, jeg maa komme op til dig." — „Aa, nej; gjør ikke det! Men sig mig: du er vel ikke sint paa mig?" — „Kjære, hvor kan du tro det?" — „Farvel da, Øyvind, og Tak for det, vi har haft sammen!" — „Nej, Marit!" — „Jo, nu maa jeg gaa;

Rar ɔ: underlig.

de savner mig." — „Marit, Marit!" — „Nej, jeg tør ikke være længer borte, Øyvind; Farvel!" — „Farvel!"

Siden gik han som i en Drøm og svarede langt borte fra, naar de talte til ham; de tilskrev det Afrejsen, som venteligt kunde være, og denne havde ogsaa hans hele Opmærksomhed i det Øjeblik, Skolemesteren om Kvælden tog Afsked og gav ham noget i Haanden, som han siden saa var en Femdalerseddel. Men siden, da han lagde sig, tænkte han ikke paa Afrejsen, men paa de Ord, der var komne ned fra Bergkanten og gik op igjen. Som Barn fik hun ikke Lov at komme paa Bergkanten, fordi Bedstefaderen var ræd, hun skulde falde nedfor. Kanske kommer hun nedfor alligevel!

Ottende Kapitel.

Kjære Forældre!

Nu have vi faaet meget mere at læse, men nu er jeg ogsaa kommen de andre mere paa Siden, saa det er ikke saa tungt. Og nu skal jeg forandre meget paa Faders Plads, naar jeg kommer hjem; thi der er det meget galt, og det er forunderligt, at det har hængt sammen. Men jeg skal faa Skik derpaa igjen, for jeg har nu lært meget. Jeg har Lyst til at komme et Sted, hvor jeg kan gjøre alt det, jeg nu veed; derfor maa jeg søge en stor Post, naar jeg er færdig. Her siger alle, at Jon Hatlen er ikke saa flink, som der er sagt hjemme hos os, men han haver egen Gaard, saa det er nu det samme for andre end ham selv. Mange, der kommer herfra, faar meget stor Løn; men de bliver saa godt betalt, fordi vi er den bedste Landbrugsskole i Landet. Somme siger, at en i næste Amt er bedre, men det er slet ikke sandt. Her er to Ord; det ene hedder Theori og det andet Praxis, og det er godt at have dem begge to, og det ene er ikke noget uden det andet, men det sidste er dog det bedste. Og det første Ord betyder at vide Aarsagen og Grunden i et Arbejde, men det andet betyder at kunne gjøre

Arbejdet, ligesom nu med en Myr. For der er mange, som veed, hvorledes de skal gjøre med en Myr, men gjør det galt alligevel, for de kan det ikke. Men mange kan det og veed det ikke, og saaledes kan det ogsaa blive galt, for der er mange Slags Myr. Men vi paa Landbrugsskolen, vi lærer begge Ord. Bestyreren er saa flink, at slet ingen kan maale sig med ham. Paa sidste Landbrugsmøde for hele Landet styrede han to Spørgsmaal, men de andre Landbrugsbestyrere havde blot eet hver, og det blev altid, som han sagde, naar de fik tænkt sig om. Men paa forrige Møde, hvor han ikke var, der sludbrede de bare. Løjtnanten, som lærer Landmaaling, haver Bestyreren faaet bare for hans Flinkheds Skyld; thi de andre Skoler haver ingen Løjtnant. Men han er saa flink, at paa Løjtnantsskolen skal han have været den allerbedste.

Skolemesteren spørger, om jeg gaar i Kirken. Ja vist gaar jeg i Kirken, for nu haver Præsten faaet en Kapellan, og han præker, saa alle i Kirken er meget rædde, og det er en Fornøjelse at høre. Han er af den nye Religion, som de haver i Kristiania, og Folk synes, han er for stræng, men det have de godt af.

Nu for Tiden lærer vi megen Historie, som vi ikke have læst før, og det er besynderligt at se alt, som er foregaaet i Verden, men især hos os. For vi haver bestandig vundet, undtagen naar vi har tabt, og da haver vi været meget mindre. Nu har vi Frihed, og det har ingen andre Folkeslag saa meget af som vi, undtagen Amerika; men der er de ikke lykkelige. Og vor Frihed skal vi elske højest over alle Ting.

Nu vil jeg slutte for denne Gang; thi jeg haver skrevet meget langt. Skolemesteren læser nok Brevet, og naar han svarer for eder, saa skal han sige mig noget nyt om en og anden; thi det gjør han ikke. Men værer nu flittig hilset fra eders hengivne Søn, O. Thoresen.

Kjære Forældre!

Nu maa jeg sige eder, at her har været Examen, og jeg har staaet mig udmærket godt i mange Ting og meget godt i Skrivning og Landmaaling, men temmelig godt i Udarbejdelse i Modersmaalet. Det kommer deraf, siger Bestyreren, at jeg har ikke læst nok, og han har foræret mig nogle Bøger af Ole Vig, som er mageløse, for der forstaar jeg altsammen. Bestyreren er meget god mod mig, han fortæller os saa mange Ting. Altsammen her er ganske saa smaat imod, hvad det er i Udlandet; vi forstaar næsten ingen Ting, men lærer alt af Skotlænderne og Schweizerne, men af Hollænderne lærer vi Havedyrkning. Mange rejser over til disse Lande, i Sverige er de ogsaa meget flinkere end vi, og der har Bestyreren selv været. Nu har jeg været her snart et Aar, og jeg syntes, at jeg havde lært meget, men da jeg hørte, hvad de kunde, som gik ud ved Examen, og tænker paa, at heller ikke de kan noget, naar de kommer sammen med Udlændingen, saa bliver jeg ganske bedrøvet. Og saa er Jorden saa daarlig her i Norge imod, hvad den er i Udlandet; det lønner sig slet ikke, alt det, vi gjør med den. Folket vil desuden ikke tage efter. Om de ogsaa vilde, og om Jorden var meget bedre, saa har de jo ikke Penge til at dyrke med. Det er mærkværdigt, at det er gaaet, som det er gaaet.

Nu er jeg i øverste Klasse og skal være der et Aar, før jeg er færdig. Men mine fleste Kammerater er rejst, og jeg længes hjem. Det er, ligesom jeg synes, at jeg staar alene, endskjønt jeg slet ikke gjør det; men det er saa underligt, naar en har været længe borte. Jeg trode engang, jeg skulde blive saa flink her, men det ser daarlig ud dermed.

Hvad skal jeg nu tage mig for, naar jeg kommer herifra? Først vil jeg naturligvis hjem, siden maa jeg vel søge mig noget, men det maa ikke være langt borte.

Lev nu vel, kjære Forældre! hils dem, som spørger efter mig, og sig dem, at jeg har det godt, men at jeg nu længes hjem igjen.

Eders hengivne Søn,
Øyvind Thoresen Pladsen.

Kjære Skolemester!

Herved tilsporger jeg dig, om du vil oversende indlagte Brev og slet ikke sige det til nogen. Og vil du ikke, saa faar du brænde det.

Øyvind Thoresen Pladsen.

Til
velagtede Pige Marit Knudsdatter Nordistuen paa
Øvre-Hejdegaardene.

Du vil nok blive meget forundret ved at modtage Brev fra mig, men det skal du ikke, for jeg vil bare spørge, hvorledes du har det. Derom maa du underrette mig snarest mulig og i alle Maader. Om mig selv er at sige, at jeg bliver færdig her om et Aar.

Ærbødigst
Øyvind Pladsen.

Til
Ungkarl Øyvind Pladsen paa
Landbrugsskolen!

Dit Brev har jeg rigtig faaet af Skolemesteren, og jeg vil svare, siden du beder mig. Men jeg er ræd for det, da du er saa lærd, og jeg haver en Brevbog, men den vil ikke passe. Saa maa jeg prøve, og du faar tage Viljen for Gjerningen; men du maa ikke vise det frem, for da er du ikke den, jeg tænker. Du skal heller ikke gjemme det, da kan nogen let faa se det, men du skal brænde det, og det skal du love mig. Det var saa mange Ting, jeg vilde skrive om, men som jeg ikke rigtig tør. Vi haver faaet en god Høst, Poteten staar i høj Pris, og her paa Hejdegaardene har vi nok af den. Men Bjørnen har været slem med Buskaben i

---

Buskab ɔ: Kvægbesætning.

Sommer; for Ole Nedregaardene slog han ned to Naut, og for vor Husmand skamferte han eet, saa hun maatte slagtes. Jeg væver paa en meget stor Væv, den er ligesom det skotske Tøj, og det er vanskeligt. Og nu vil jeg fortælle dig, at jeg endnu er hjemme, og at andre gjærne vilde have det anderledes. Nu haver jeg ikke mere at skrive om for denne Gang, og derfor maa du leve vel.

Marit Knudsdatter.

D. u. s.

Du maa endelig brænde dette Brev.

Til

Agronom Øyvind Thoresen Pladsen!

Det haver jeg sagt dig, Øyvind, at den, som vandrer med Gud, han er i den gode Arvedel. Men nu skal du høre mit Raad, og det er ikke at tage dig Verden med Længsel og Gjenvordighed, men stole paa Gud og ej lade dit Hjærte fortære dig; thi da haver du en Gud foruden ham. Det maa jeg dernæst sige dig, at din Fader og din Moder befinder sig vel; men jeg haver ondt i en Hofte; thi nu slaar Krigen op igjen og alt det, man der haver lidt. Hvad Ungdommen saar, det Alderdommen høster, og det baade i Aanden og i Legemet, som nu svider og værker og frister til idel Klage. Men klage skal Alderdommen ikke; thi Lærdom rinder af Saarene, og Taalmod prædiker Værken, at Mennesket kan blive stærkt nok mod den sidste Rejse. I Dag haver jeg grebet Pennen for mange Aarsagers Skyld, og først og fremst for Marits Skyld, som er en gudfrygtig Pige bleven, men er let paa Foden som en Ren og af mange Forsæt. Thi hun vil gjærne holde sig til eet, men kan det ikke for sin Natur, men det haver jeg ofte set, at med sligt svagt Hjærtetøj er Vorherre lemfældig og langmodig og lader ej friste over Formue, saa hun brækkes i Stykker; thi hun er meget

---

Naut ɔ: Høved, Nød.

skjør. Brevet gav jeg hende rigtigen, og hun skjulte det for alle undtagen sit eget Hjærte. Og vil Gud give den Sag sin Fremme, saa haver jeg intet derimod; thi hun er en Velbehagelighed for unge Mandfolk, som tydelig kan ses, og hun haver fuldt op af jordiske Goder, og de himmelske har hun ogsaa i sin Ustadighed. Thi Gudfrygtigheden i hendes Sind er som Vandet i en grund Dam; det er der, naar det regner, men det er borte, naar det skinner Sol.

Nu taaler mine Øjne ikke mere; thi de ser godt paa Vidderne, men faar ondt og rinder fulde i det smaa. Tilsidst vil jeg sige dig, Øyvind, at i hvad du attraar og arbejder, da tag din Gud med; thi som skrevet staar: En Haandfuld med Rolighed er bedre end begge Næver fulde med Møje og Aandsfortærelse (Salomons Præd. 4, 6). Din gamle Skolemester,

Baard Andersen Opdal.

Til

velagtede Pige Marit Knudsdatter Hejdegaardene!

Du skal have Tak for dit Brev, som jeg haver læst og brændt, saaledes som du siger. Du skriver om meget, men slet ikke om det, som jeg vilde, du skulde skrive om. Heller ikke tør jeg skrive om noget vist, før jeg faar vide noget om, hvordan du har det i alle Maader. Skolemesterens Brev siger intet, som en kan holde sig til, men han roser dig, og saa siger han, du er ustadig. Det var du ogsaa før. Nu veed jeg ikke, hvad jeg skal tro, og derfor maa du skrive; thi jeg har det ikke godt, før du har skrevet. I denne Tid husker jeg mest, at du kom paa Berget den sidste Kvæld, og hvad du da sagde. Mere vil jeg ikke sige denne Gang, og derfor maa du leve vel. Ærbødigst

Øyvind Pladsen.

Til

Ungkarl Øyvind Thoresen Pladsen!

Skolemesteren haver givet mig et nyt Brev fra dig, og det haver jeg nu læst. Men jeg forstaar det slet ikke, og det kommer vel deraf, at jeg ikke er lærd. Du vil vide, hvordan jeg har det i alle Maader, og jeg er sund og frisk og fejler slet ingen Ting. Jeg spiser meget godt, helst naar jeg faar Mælkemad; om Natten sover jeg og somme Tider om Dagen ogsaa. Jeg har danset meget nu i Vinter; thi her har været mange Lag, og der har været meget gildt. Jeg gaar i Kirken, naar der ikke er for megen Sne, men den har været tyk i Vinter. Nu har du vel faaet vide altsammen, og har du det ikke, saa veed jeg ikke rettere, end at du faar skrive mig til een Gang endnu. Marit Knudsdatter.

Til

velagtede Pige Marit Knudsdatter Hejdegaardene!

Dit Brev har jeg modtaget, men du synes at ville lade mig være lige klog. Kanske dette ogsaa er et Svar, jeg veed det ikke. Jeg tør ingen Ting skrive af det, jeg vilde skrive; thi jeg kjender dig ikke. Men kanske heller ikke du kjender mig.

Du maa ikke tro, jeg længer er den bløde Ost, som du krystede Vand ud af, da jeg sad og saa dig danse. Jeg har lagt paa mange Hylder for at tørre siden den Tid. Ej heller er jeg som de langhaarede Hunde, der hænger strax med Ørene og sky Folk, saadan som jeg fordum gjorde; jeg lader det staa til nu.

Dit Brev var skjæmtsomt nok; men det skjæmtede, hvor det slet ikke skulde skjæmte; thi du forstod mig godt, og da kunde du skjønne, at jeg ikke spurte for Spøg, men fordi jeg i den senere Tid ikke kan tænke paa andet end det, hvorom jeg spurte. Jeg gik i megen Angst og ventede, og da kom der bare Fjas og Latter.

Farvel, Marit Hejdegaardene, jeg skal ikke se for meget paa dig, saaledes som paa hin Dans. Gid du baade maa spise godt og

sove godt og faa din nye Væv færdig, og gid fremfor alt du kan skofle Sneen væk, som ligger foran Kirkedøren.

Ærbødigst
Øyvind Thoresen Pladsen.

Til
Agronom Øyvind Thoresen,
Landbrugsskolen.

Til Trods for min gamle Alder og Øjnenes Svaghed og Værken i min højre Hofte maa jeg dog give efter for Ungdommens Paatrængelighed; thi den bruger os gamle, naar den selv haver rendt sig fast. Den lokker og græder, til den er bleven løs, men saa render den strax igjen fra os og vil slet ikke videre høre

Nu er det Marit; hun skaber sig med mange søde Ord, at jeg skal skrive til Følgeskab; thi hun trøster sig ikke til at skrive alene. Jeg haver læst dit Brev; hun tænkte, at hun havde Jon Hatlen eller en anden Nar for sig, og ikke en, som Skolemester Baard har opdraget; men nu kniber det. Dog haver du været for stræng; thi der er visse Kvindfolk, som spøger for ikke at græde, og der er ingen Forskjel mellem begge. Men det synes jeg om, at du tager det alvorlige alvorligt; thi ellers kan du ikke le ad det, som er Fjas.

Anlangende eders Hu, at den staar til hinanden, da er dette nu synligt af mange Ting. Hende haver jeg ofte tvivlet om, thi hun er som Vindens Gang; men nu saa veed jeg, at hun haver dog modstaaet Jon Hatlen, hvorover hendes Bedstefader er optændt i stor Vrede. Hun blev glad, da dit Tilbud kom, og naar hun spøgte, var det ikke af ondt, men af Glæde. Hun haver taalt meget, og det haver hun gjort for at vente paa den, som hendes Hu stod til. Men da vil du ikke tage hende, men kaster hende som en uartig Unge.

Dette var det, jeg maatte fortælle dig. Og det Raad maa jeg lægge til, at med hende bør du komme vel overens, thi du kan faa nok at stride med alligevel. Jeg er som den gamle, der haver set

tre Slægter; jeg kjender Daarskaberne og deres Løb. — Din Moder og Fader skal jeg hilse dig ifra, de venter paa dig. Men derom har jeg ikke før villet skrive, at du ej skulde blive hjærtesaar. Din Fader kjender du ikke; thi han er som Træet, det giver ikke Suk, før det hugges. Men kommer du engang noget til, da skal du lære ham at kjende, og du skal undre dig som paa et rigt Sted. Han haver været trykket og taus i det verdslige, men din Moder haver lettet hans Sind for verdslig Angst, og nu klarer det ud over Dagen.

Nu dummes mine Øjne, og Haanden vil ikke mere. Derfor befaler jeg dig til ham, hvis Øje altid vaager, og hvis Haand aldrig trættes. Baard Andersen Opdal.

Til
Øyvind Pladsen!

Du synes at være vred paa mig, og det gjør mig meget ondt. Thi jeg mente det ikke saaledes, jeg mente det godt. Jeg kommer i Hu, at jeg ofte ikke har været rigtig mod dig, og derfor vil jeg nu skrive dig til, men du maa ikke vise det til nogen. Engang fik jeg det, som jeg vilde have det, og da var jeg ikke snil; men nu holder ingen af mig mere, og nu har jeg det meget ondt. Jon Hatlen haver digtet en Nidvise om mig, og den synger alle Gutter, og jeg tør ikke komme paa nogen Dans. Begge de gamle veed om det, og jeg hører onde Ord. Men jeg sidder alene og skriver, og du maa ikke vise det.

Du haver lært meget og kan raade mig, men du er nu langt borte. Jeg haver ofte været nede hos dine Forældre, og din Moder haver jeg talt med, og vi ere blevne gode Venner; men jeg tør ikke sige noget, for du skrev saa underlig. Skolemesteren gjør bare Nar af mig, og han veed ingen Ting om Nidvisen; thi ingen i Bygden tør synge sligt for ham. Nu er jeg alene og har ingen at tale med; jeg husker paa, da vi var Børn, og du var saa snil med

mig, og jeg fik bestandig sidde paa din Kjælke. Men nu vilde jeg ønske, at jeg var Barn igjen.

Jeg tør ikke mere bede dig svare mig; thi det tør jeg ikke. Men vilde du svare mig blot een Gang til, saa skulde jeg aldrig glemme dig det, Øyvind. Marit Knudsdatter.

Kjære, brænd dette Brev; jeg veed næsten ikke, om jeg tør sende det.

Kjære Marit!

Tak for Brevet; det har du skrevet i en god Stund. Nu vil jeg sige dig, Marit, at dig holder jeg af, saa jeg næsten ikke kan være her længer, og holder du saa sandt af mig igjen, saa skal Jons Nidviser og andre onde Ord bare være Blade, som Træet bærer for mange. Siden jeg fik dit Brev, er jeg som et nyt Menneske, for der er kommen dobbelt Kraft i mig, og jeg er ikke ræd for nogen i hele Verden. Da jeg havde sendt det forrige Brev, saa angrede jeg det, saa jeg deraf blev næsten syg. Og nu skal du høre, hvad dette blev Aarsag til. Bestyreren tog mig afsides og spurte mig, hvad der fejlede mig; han trode, jeg læste for meget. Da sagde han mig, at naar mit Aar var ude, skulde jeg faa være her eet til og ganske frit; jeg skulde hjælpe ham med et og andet, men han skulde lære mig mere. Da tænkte jeg, at Arbejdet var det eneste, jeg kunde holde mig til, og jeg takkede meget; og endnu angrer jeg det ikke, skjønt jeg nu længes til dig; thi jo længere jeg er her, med desto større Grund kan jeg engang begjære dig. Hvor glad jeg nu er, jeg arbejder for tre, og aldrig skal jeg staa tilbage i nogen Ting! Men du skal faa en Bog, som jeg læser; thi der staar meget om Kjærlighed. Om Kvælden læser jeg i den, naar de andre sover, og da læser jeg ogsaa dit Brev over igjen. Har du tænkt dig, naar vi skal mødes? Det tænker jeg saa ofte paa, og det skal ogsaa du prøve og se, hvor det er dejligt. Men jeg er glad, at jeg har kravlet og skrevet saa meget, skjønt det før var saa tungt;

thi nu kan jeg sige dig, hvad jeg vil, og smile derved i mit Hjærte. Mange Bøger skal jeg give dig at læse, saa du kan se, hvor megen Gjenvordighed de har haft, som holdt rigtig af hinanden, saa at de heller er døde af Sorg end have givet hinanden op. Og saaledes skal ogsaa vi gjøre, og gjøre det med stor Glæde. Vel bliver det næsten to Aar, til vi ser hinanden, og endnu længere, til vi faar hinanden; men med hver Dag, som gaar, er det dog een Dag mindre; saaledes skal vi tænke, mens vi arbejder.

Mit næste Brev skal blive om saa mange Ting, men i Kvæld har jeg ikke mere Papir, og de andre sover. Saa vil jeg lægge mig og tænke paa dig, og det vil jeg gjøre, lige til jeg sover.

Din Ven
Øyvind Pladsen.

Niende Kapitel.

En Lørdag Midsommers rode Thore Pladsen over Vandet for at hente sin Søn, som om Eftermiddagen skulde komme fra Landbrugsskolen, hvor han var færdig. Moderen havde haft Lejekoner flere Dage i Forvejen, alt var rent og skuret, Kammeret var gjort istand for lang Tid siden, Ovn var sat ind, og der skulde Øyvind bo. I Dag bar Moderen friskt Løv derind, lagde rent Linned tilrette, redede op Sengen og saa ud alt imellem, om nogen Baad skulde ro over Vandet. Inde var stor Opdækning og altid noget, som manglede, eller Fluer at jage væk, og i Kammeret var Støv, bestandig Støv. Endnu kom ingen Baad; hun hvilede sig paa Vinduskarmen og saa udover; da hørte hun Skridt tæt ved sig oppi Vejen og vendte Hovedet; det var Skolemesteren, som langsomt kom nedover støttende sig til en Stok; thi Hoften var daarlig. De kloge Øjne gik rolig i Hovedet; han stansede og hvilte, nikkede til hende: „Endnu ikke kommen?" — „Nej, jeg venter dem hvert Øjeblik." — „God Høtørke i Dag." — „Men hedt at

gaa for gammelt Folk." — Skolemesteren saa smilende paa hende: „Har ungt Folk været ude i Dag?" — „Har saa, men er gaaet 'gjen." — „Ja vist, ja; skal vel træffes i Kvæld etsteds." — „Skal)el saa, ja; Thore siger, de skal ikke mødes i hans Hus, før de har)e gamles Samtykke." — „Rigtig, rigtig." — Om en Stund 'aabte Moderen: „Der tror jeg næsten, de kommer." — Skole=neſteren saa længe bortover. „Jo, det er dem;" hun gik fra Vinduet, og han gik ind. Da han havde hvilt lidt og drukket, rog de ned til Sjøen, mens Baaden pilte fremover mod dem med tærk Fart; thi baade Fader og Søn rode. De roende havde kastet Trøjen, det hvidnede under Aaren, derfor var Baaden snart Side m Side med dem, Øyvind vendte Hovedet og saa op, han traf de) ved Støden, hvilte Aarerne og raabte: „God Dag, Mor, god Dag, Skolemester!" — „For vorent Maal han har faaet," sagde Moderen, hun tindrede i Ansigtet; „aa nej, aa nej, han er lige)s," lagde hun til. Skolemesteren tog Stød mod Baaden, aderen lagde Aarerne ind, Øyvind sprang forbi ham og op, gav rst Moderen Haanden, saa Skolemesteren, han lo og lo igjen, og anske mod Bønders Skik fortalte han strax i en rivende Strøm n Examen, Rejsen, Bestyrerens Attest, gode Tilbud; han spurte n Aarsværten, Kjendinger, undtagen een; Faderen holdt paa og ır op af Baaden, men vilde nok ogsaa høre, mente derfor, det nde staa hen, og fulgte med. Og saa bar det opover, Øyvind og fortalte, Moderen lo med, for hun vidste slet ikke, hvad hun ılde sige. Skolemesteren drog sig langsomt ved Siden og saa ɔgt paa ham, Faderen gik ærbødig lidt længer borte. Og saadan m de hjem. Han var glad over alt, han saa, først over, at ıset var malet, saa over, at Kværnhuset var udvidet, saa over, Blyvinduerne var udtagne i Stuen og Kammeret, hvidt Glas nmet i Stedet for grønt og Vinduskarmen større. Da han kom

---

Stød ɔ: Landingsplads.

ind, var alting saa forunderlig smaat, som han slet ikke havde husket det, men saa muntert. Klokken kakkede son en fed Høne, Stolene var udskaarne, næsten som de vilde snakke, hver Kop paa det dækkede Bord kjendte han, Gruen smilte saa hvidkalket: Velkommen; Løv stod og duftede langs Væggene, Ener laa strøet paa Gulvet og talte om Højtid. De satte sig ned for at spise; men der blev dog ikke stort spist, thi han snakkede uden Ophør. De betragtede ham nu hver enkelt med mere Ro, opdagede Forskjel og Lighed, saa paa det, som var aldeles nyt ved ham, lige til de blaa Klædesklæder, han gik i. Engang han havde fortalt en lang Historie om en af sine Kammerater og endelig sluttede, saa der blev en liden Stans, siger Faderen: „Jeg forstaar næsten ikke et Ord af, hvad du siger, Gut; du taler da saa overhændig fort." — De slog i en Latter allesammen, og Øyvind ikke mindst; han vidste meget godt, det var sandt, men det var ham ikke muligt at tale langsommere. Alt det ny, han paa sin store Udfart havde set og lært, havde saaledes grebet hans Indbildningskraft og Opfatning og saaledes jaget ham ud af vante Forhold, at Kræfterne, der længe havde hvilet, var som opskræmte, og Hovedet kom i uafladeligt Arbejde. End videre lagde de Mærke til, at han havde for Vane hist og her rent uvilkaarlig at tage to, tre Ord op igjen, atter og atter op igjen af lutter Travelhed; det var, som han snublede over sig selv. Somme Tider faldt det latterlig, men saa lo han, og glemt var det. Skolemesteren og Faderen sad og spejdede, om noget af Omtanken var gaaet bort; men det lod ikke saa: han huskede alt, var selv den, som mindede om, de burde losse Baaden, pakkede strax ud sit Tøj og hængte op, viste frem sine Bøger, sit Uhr, alt det nye, og det var vel bevaret, sagde Moderen. I sit lille Værelse var han overmaade glad; han vilde være hjemme for det første, sagde han, hjælpe til med Hø-Aannen og læse. Hvor

Hø-Aan ɔ: Høslæt.

han siden skulde hen, vidste han ikke; men det var ham akkurat det samme. Han havde faaet en Raskhed og Kraft i Tænkningen, som forfriskede, og en Livlighed i at udtrykke sin Følelse, som gjør den saa godt, der hele Aaret igjennem blot lægger an paa at holde den tilbage. Skolemesteren blev 10 Aar yngre.

„Nu er vi komne saa langt med ham," sagde han straalende, da han rejste sig for at gaa.

Da Moderen var kommen ind fra det sædvanlige Følge til Stenhellen, bad hun Øyvind ud i Kammeret. „Der er en, som venter paa dig Kl. 9," hviskede hun. — „Hvor?" — „Oppaa Berget."

Øyvind saa paa Klokken, og den gik til 9. Inde kunde han ikke vente, men gik ud, kløv op over Berget, stansede der oppe og saa. Hustaget laa tæt opunder; Buskene paa Taget var blevne store, alt Ungtræ omkring, hvor han stod, var ogsaa voxet, og han kjendte hver et. Han saa ned over Vejen, som gik langs Berget og havde Skogen paa den andre Siden. Vejen laa graa og alvorlig, men Skogen stod med alt Slags Løv; Træerne var høje og bent vorne, inde i den lille Bugt laa et Fartøj for slappe Sejl; det var ladet med Planker og ventede Vind. Han saa ud over Vandet, som havde baaret ham frem og tilbage; det laa stille og blankt, nogle Sjøfugle fløj over, men uden Skrig; thi det var sent. Faderen kom gaaende fra Kværnen, stansede paa Stenhellen, saa udover ligesom Sønnen, gik derefter ned mod Vandet for at forsyne Baaden mod Natten. Moderen kom ud paa den ene Side af Huset; thi hun kom fra Køkkenet; hun saa op mod Berget, idet hun gik over Tunet med noget til Hønsene, saa atter op og nynnede. Han satte sig ned for at vente; Smaaskogen voxte tæt, saa han ikke kunde se langt indover, men han lyttede til den mindste Støj. Længe var det blot Fugl, der fløj op og narrede ham, snart igjen et Ikorn, som hoppede over i et andet Træ. Men endelig knager det

Tun ɔ: Gaardsplads. Ikorn ɔ: Egern.

længer borte, stanser lidt, knager igjen; han rejser sig, Hjærtet banker, og Blodet sprøjter ham til Hovedet; da bryder det i Buskene tæt ved ham, men det er en stor, laadden Hund, som kommer og ser ham, stanser da paa tre Ben og rører sig ikke. Det var Hunden paa Øvre-Hejdegaardene, og tæt bag den knager det igjen, Hunden vender Hovedet og logrer; nu kommer Marit.

En Busk holdt Kjolen, hun vendte sig for at løse, og saadan stod hun, da han først saa hende. Hun havde bart, oprullet Haar, saadan som Jenterne plejede at gaa i Hverdagslaget, hun havde en stærk, rudet Livkjole uden Ærmer, intet om Halsen uden den nedfaldende Linnedkrave; hun havde stjaalet sig lige fra Markarbejdet og havde ingen Pynt turdet gjøre. Nu saa hun op paa Skakke og smilte; det lyste i de hvide Tænder og under de halvlukkede Øjelaag; hun stod saadan lidt og pillede, men saa kom hun og blev mere og mere rød for hvert Skridt. Han gik hende til Møde, tog hendes Haand mellem begge sine. Hun saa dybt ned, og saadan stod de.

„Tak for alle dine Breve," var det første, han sagde, og da hun saa op lidet Gran og lo, følte han, at hun var det mest skjælmske Trold, han kunde møde i en Skog; men han var fangen, og hun var det nok ikke mindre. „Hvor stor du er bleven!" sagde hun, men mente noget ganske andet. Hun saa mere og mere paa ham, lo mere og mere, han lo ogsaa; men de sagde ingen Ting. Hunden havde sat sig paa Skrænten og saa ned paa Gaarden; Thore bemærkede dette Hundehoved nede fra Vandet og kunde for sit Liv ikke begribe, hvad det var, som viste sig oppaa Berget.

Men de to havde nu sluppet hinanden og begyndte saa smaat at tale. Og da han først havde begyndt, blev han snart saa kringmælt, at hun maatte le ham ud. „Ja, ser du, det er, naar jeg er glad, rigtig glad, ser du; og da det blev godt mellem os to,

---

Kringmælt ɔ: hurtigtalende.

da var det, som der sprang op en Laas indeni mig, sprang op, ser du." Hun lo. Siden sagde hun: „Alle de Breve, du sendte mig, kan jeg næsten udenad." — „End jeg dine da! Men du skrev bestandig saa kort." — „Fordi du bestandig vilde have det saa langt." — „Og naar jeg vilde, vi skulde skrive mere om en Ting, saa svang du bort." — „Jeg tager mig bedst ud, naar du ser Halen, sagde Huldren." — „Men det er sandt; aldrig har du sagt mig, hvorledes du blev kvit Jon Hatlen?" — „Jeg lo." — „Hvorledes?" — „Lo; veed du ikke, hvad det er at le?" — „Jo, le kan jeg!" — „Faa se!" — „Har du hørt sligt! Jeg maa da have noget at le ad." — „Det behøver ikke jeg, naar jeg er glad." — „Er du glad nu, Marit?" — „Ler jeg nu da?" — „Ja, det gjør du!" han tog begge hendes Hænder og slog dem sammen, Klask i Klask, mens han saa paa hende. Her begyndte Hunden at knurre, siden rejste den Haar og satte i at gø bent ned, den blev sintere og sintere, tilsidst ganske rasende. Marit sprang forskrækket tilbage, men Øyvind frem og saa ned. Det var hans Fader, den gøde paa; han stod tæt under Berget med begge Hænder i Lommen og saa op paa Hunden. „Er du der, du ogsaa? Hvad er det for en gal Hund, du har der oppe?" — „Det er en Hund fra Hejdegaardene," svarede Øyvind noget forlegen. — „Hvordan Pokker er den kommen der op?" — Men Moderen havde set ud fra Køkkenet; thi hun havde hørt den skrækkelige Støj, og hun forstod alt, lo og sagde: „Den Hunden farer her hver Dag, saa det er ikke noget underligt." — „Det var da ogsaa en glubsk Hund." — „Den bliver bedre, naar en klapper den," mente Øyvind og gjorde saa; Hunden taug, men knurrede. Faderen gik troskyldig ned, og de to var frelst for Opdagelse.

„Det var nu den Gang," sagde Marit, da de atter mødtes. „Bliver det værre siden, mener du?" — „Jeg kjender en, jeg, som vil passe os op." — „Din Bedstefar?" — „Netop." — „Men han skal ikke gjøre os noget." — „Aldrig det Slag." — „Og det

lover du?" — „Ja, det lover jeg, Øyvind." — „Hvor vakker du er, Marit!" — „Saa sa' Ræven til Ravnen og fik Osten." — „Du kan tro, jeg ogsaa vil ha' Osten." — „Men du faar den ikke." — „Men jeg ta'r den." Hun vendte Hovedet, og han tog den ikke. — „Jeg skal sige dig eet, jeg, Øyvind!" hun saa op fra Siden. — „Nu?" — „Hvor styg du er bleven!" — „Du vil nok gi' Osten alligevel." — „Nej, det vil jeg ikke," hun vendte sig paa ny.

„Nu maa jeg gaa, Øyvind." — „Jeg skal følge dig, jeg." „Men ikke ud af Skogen; da kan Bedstefar se dig." — „Nej, ikke ud af Skogen. Kjære, løber du?" — „Vi kan da ikke gaa Side om Side her." — „Men sligt er da ikke Følgeskab?" — „Tag mig da!" — Hun løb, han efter, og hun hang snart fast, saa han tog hende. — „Har jeg nu taget dig for bestandig, Marit?" han havde Haanden om hendes Liv. — „Jeg tror det," sagde hun sagte og lo, men var baade rød og alvorlig. Nej, nu maa det ske, tænkte han, og han tog og vilde kysse hende: men hun bøjede Hovedet ned under hans Arm, lo og løb. Hun stansede dog borte ved de sidste Træer; „naar skal vi saa mødes igjen?" hviskede hun. — „I Morgen, i Morgen!" hviskede han tilbage. — „Ja, i Morgen!" — „Farvel!" hun løb. — „Marit!" og hun stansede. — „Du, det var rart, at vi mødtes først oppe paa Berget." — „Ja, det var saa;" hun løb igjen.

Han saa længe efter hende, Hunden foer foran og gøde, hun efter og hyssede. Han vendte sig, tog Huen og kastede ende op, tog den igjen og kastede; „nu tror jeg nok, jeg begynder at blive glad, jeg," sa' Gutten og sang hjemover.

Tiende Kapitel.

En Eftermiddag ud paa Sommeren, da Moderen og en Pige ragede Hø sammen, Faderen og Øyvind bar ind, kom en liden

Ende o: lige.

barfodet og barhovedet Gut hoppende ned over Bakkerne og bortover Marken til Øyvind, som han gav en Seddel. „Du løber godt, du!“ sa' Øyvind. „Jeg har Betaling for det,“ svarede Gutten. Paa Spørgsmaal, om han skulde have Svar, lød det nej, og han tog Vejen hjem igjen over Berget; thi der kom nogen efter ham oppi Vejen, sagde han. Øyvind aabnede brydsomt Seddelen; thi den var først lagt sammen i en Strimmel, dernæst var den knyttet, saa forseglet og tilhakket, og i Sedlen stod:

„Nu er han paa Marsen; men det gaar langsomt. Spring paa Skogen og gjem dig! Den, du veed.“

„Nej, om jeg gjør,“ tænkte Øyvind og saa trodsig op over Bakkerne. Det varede heller ikke længe, før en gammel Mand viste sig øverst i Bakkerne, hvilte, gik lidt, hvilte igjen; baade Thore og Konen stansede for at se paa. Men Thore smilte snart, Konen derimod skiftede Farve. „Kjender du ham?“ — „Ja, her er just ikke let at tage fejl.“

Fader og Søn begyndte paa ny at bære Hø; men den sidste passede det saa, at de altid fulgtes. Den gamle oppi Bakken kom langsomt nærmere ligesom et tungt Vestenvejr. Han var meget høj og noget førlig; han havde onde Ben og gik Fod for Fod med svær Holdning og Stav. Han kom snart saa nær, at de kunde se ham nøje, han stansede, tog Huen af Hovedet og tørrede Sveden med et Tørklæde. Han var ganske skallet langt bagover; han havde et rundt, sammenfoldet Ansigt, smaa gnistrende, plirende Øjne, buskede Bryn og alle Tænder i Munden. Naar han talte, var det med en skarp, gnælbrende Stemme, der hoppede som over Grus og Sten; men paa et og andet „R“ hvilte den med stort Velbehag, trillede saa henover det i flere Alens Længde og gjorde i det samme et vældigt Hop i Tonen. Han havde i yngre Dage været

---

Gnælbrende ɔ: skarp, skrigende.

bekjendt som en munter, men hidsig Mand; paa sine gamle var han ved mange Slags Modgang bleven ilter og mistænkelig.

Thore og Sønnen gjorde mange Venderejser, før Ole kunde vinde frem; de forstod begge, at han ikke kom for det godes Skyld, derfor var det saa meget pudsigere, at han aldrig naade. De maatte begge gaa der meget alvorlige og tale ganske sagte, men da dette aldrig tog Ende, blev det løjerligt. Blot et halvt Ord, som træffer, kan under saadanne Omstændigheder tænde Latter, og allerhelst, naar der er Fare forbunden med at le. Da han tilsidst var nogle Favne borte, men som aldrig tog Ende, sagde Øyvind ganske tørt og sagte: „Han maa føre tungt Læs, den Mand," — og mere skulde der ikke til. „Jeg mener, du er ikke klog," hviskede Faderen, skjønt han nok selv lo. — „Hm hm!" kræmtede Ole oppi Bakken. „Han lager Halsen til," hviskede Thore. Øyvind faldt paa Knæ foran Høsaaten, stak Hovedet ind i Høet og lo. Faderen bøjede sig ogsaa ned. „Lad os gaa ind paa Laaven," hviskede han, tog et Fang Hø og travede i Vej; Øyvind tog en liden Dusk, sprang efter, kroget af Latter, og slap sig først ned indpaa Laaven. Faderen var en alvorlig Mand, men fik nogen ham ind paa Latteren, smaaklunkede det først i ham, derpaa blev det altid længere, men afbrudte Triller, indtil de flød sammen i en eneste, lang Ulyd, hvorefter der kom Bølge paa Bølge med altid længere Sug. Nu var han kommen i Vej, Sønnen laa paa Gulvet, Faderen stod over, og begge lo, saa det bragede. De havde sig engang imellem sligt Lattertag; men „dette kom ubelejligt," sagde Faderen. Tilsidst vidste de ikke, hvorledes dette skulde gaa, thi den gamle maatte jo være kommen tilgaards. „Jeg vil ikke ud," sagde Faderen; „jeg har ingen Ting med ham at bestille." — „Ja, saa gaar heller ikke jeg," svarede Øyvind. — „Hm-hm," lød det lige udenfor Laavevæggen. Faderen truede til Gutten: „Vil du ud

---

Saate o: lille Stak.

med dig!" — „Ja, gaa du først!" — „Nej, vil du bare pakke dig!" — „Ja, gaa først!" — og de børstede af hverandre og gik meget alvorlige frem. Da de kom nedenfor Kloppen, saa de Ole staa vendt mod Køkkendøren, som han betænkte sig; han holdt Huen i den Haand, hvormed han holdt Staven, og tørrede med et Tørklæde Sveden af det skallede Hoved, men ruskede ogsaa op i Bustene bag Øret og i Nakken, saa de stak ud som Pigger.

Øyvind holdt sig bag Faderen; denne maatte derfor staa stille, og for at gjøre en Ende paa det sagde han uhyre alvorlig: „Er saa gammelt Folk ude og gaar?" Ole vendte sig, saa kvast paa ham og satte Huen tilrette, før han svarede: „Ja, det læg's til." — „Du kan være træt, vil du ikke gaa ind?" — „Aa, jeg kan hvile her, jeg staar; jeg har ikke langt Ærende." — Der var en, som glyttede paa Køkkendøren; imellem hende i Køkkendøren og Thore stod gamle Ole, med Hueskjærmen ned over Øjnene; thi Huen var for stor nu, siden Haaret var gaaet bort. For at kunne se hældede han Hovedet dygtig bagover, Staven holdt han i højre Haand, og den venstre holdt han spændt i Siden, naar han ikke gestikulerte, men det gjorde han aldrig stærkere end ved at sende den halvt ud ifra sig og holde den stille der som en Vagt om sin Værdighed. „Er det Søn din, som staar bag dig?" begyndte han med rask Stemme. — „De siger saa." — „Øyvind hedder han, ikke saa?" — „Ja, de kalder ham Øyvind." — „Han har været paa en af disse Agerskolerne der syd paa?" — „Det var noget sligt, ja." — „Nej, Jenten min, hun, Datterdatter min, Marit ja, hun er bleven gal paa det sidste." — „Det var lejt." — „Hun vil ikke gifte sig." — „Nu da?" — „Hun vil ingen ha' af alle de Gaardgutter, som by'r sig til." — „Ja saa?" — „Men det skal være hans Skyld, hans, som staar der." — „Ja saa?" — „Han

---

Klop o: Bro (af Træstokke). Bust o: Haar, Børste. Lej o: fæl.

skal have gjort hende hovedtullen; ja, han der, Søn din, Øyvind." — „Det var som Pokker." — „Ser du, jeg liker ikke, at nogen ta'r Hestene mine, naar jeg slipper dem tilfjælds, liker heller ikke, at nogen ta'r Døtrene mine, naar jeg slipper dem til Dans, liker det slet ikke." — „Nej, det forstaar sig." — „Jeg kan ikke gaa efter; jeg er gammel, jeg kan ikke passe paa." — „Nej-nej; nej-nej!" — „Ja, ser du, jeg vil holde Skik og Orden; der skal Stabben staa, og der skal Øxen ligge, og der Kniven, og der skal de sope, og der skal de kaste ud, ikke udenfor Døren, men der i Krogen, der netop, ja, og ikke noget andet Sted. Altsaa, naar jeg siger til hende: ikke ham, men ham! saa skal det være ham — og ikke ham!" — „Naturligvis." — „Men slig er det ikke; i tre Aar har hun sagt nej, og i tre Aar har det ikke været godt imellem os. Dette er ondt; og er det ham, som er Grunden, saa vil jeg sige ham, saa du hører det, du, som Far er, at det nytter ham ikke; han faar slutte." — „Ja ja." — Ole saa en Stund paa Thore, da sagde han: „Du svarer saa kort?" — „Den Pølse er ikke længer."

Her maatte Øyvind le, skjønt hans Sind ikke var til det. Men hos frejdige Mennesker staar Frygten altid paa Grænsen af Latter, og nu fik han Hældning til det sidste. „Hvad ler du ad?" spurte Ole kort og skarpt. — „Jeg?" — „Ler du ad mig?" — „Ved Gud bevare mig!" men hans eget Svar gav ham Latterlyst. Dette saa Ole og blev aldeles rasende. Baade Thore og Øyvind vilde bøde af med alvorligt Ansigt og Bøn om at gaa ind; men det var tre Aars Harme, som søgte Luft, og derfor var den ikke til at stanse. „Du maa ikke tænke at gjøre Nar af mig," begyndte han; „jeg gaar i lovligt Ærende, jeg sørger for mit Barnebarns Lykke, saaledes som jeg forstaar den, og Hvalpungers Latter hindrer mig ikke. En opdrager ikke Jenter for at kaste dem

---

Hovedtullen ɔ: tummelumsk. Stabbe ɔ: Huggeblok. Sope ɔ: feje.

ned i den første Husmandsplads, som vil lukke op, og man styrer ikke Hus i fyrretyve Aar for at levere altsammen til den første, som narrer Jenten. Datter min gik og skabte sig saa længe, til hun fik gifte sig med en Fark, og han drak dem overende, begge to, og jeg maatte tage Barnet og betale Moroen; men, dyre Død, om det skal gaa Datterdatter min paa samme Maade, nu veed du det! — Jeg skal sige dig, at saa sandt jeg er Ole Nordistuen paa Hejdegaardene, skal Præsten før lyse til Bryllups for Huldrefolket oppe i Nordalsskogen, end han skal slippe slige Navne ned fra Prækestolen, som Marits og dit, din Julebuk! — Skal du kanske gaa og skræmme skikkelige Friere fra Gaarden, du? Ja, prøv paa at komme, saa skal du faa slig en Rejse ned over Bakkerne, at Skoene skal staa bag efter dig som en Røg. Din Flire-Mikkel! Du tror kanske, jeg ikke veed, hvad du tænker paa, baade du og hun. Jo, I tænker, at gamle Ole Nordistuen skal vende Næsen i Vejret bortpaa Kirkegaarden, og saa vil I trippe frem til Alteret. Nej, nu har jeg levet i 66 Aar, — og jeg skal bevise dig, jeg, Gut, at jeg skal leve, saa I skal faa Blegsot af det, begge to! Jeg skal give dig det til, jeg, at du skal faa lægge dig omkring Husvæggene som Nysne og endda ikke se hendes Fodsaaler, for jeg sender hende ud af Bygden, jeg sender hende did, hun er tryg, saa kan du slakse om her som en Latter-Skrike og gifte dig med Regn og Nordenvind. Og saa taler jeg ikke mere til dig; men nu veed du, som Far er, min Mening, og vil du hans Vel, som det her gjælder, da maa du faa ham til at bøje Elven did, den kan løbe; over min Ejendom er det forbudt." — Han vendte sig med smaa, forte Skridt, idet han løftede højre Fod lidt stærkere end venstre og smaaskjændte for sig selv.

Der var falden fuldkommen Alvor over de tilbageſtaaende, et

Fark ɔ: Landstryger. Latter-Skrike ɔ: Ogenavn for en vis Fugl.

ondt Varsel havde blandet sig i deres Spøg og Latter, og Huset stod et Øjeblik tomt som efter en Skræk. Moderen, som fra Køkkendøren havde hørt alt, saa bekymret paa Øyvind, næsten til Taarer, og hun vilde ikke gjøre det tyngre for ham ved at sige et eneste Ord. Da de alle stiltiende var gaaet ind, satte Faderen sig ved Vinduet og saa ud efter Ole med megen Alvor over sit Aasyn. Øyvinds Øje hang ved hans mindste Minespil; thi i hans første Ord maatte jo næsten de to unges Fremtid ligge. Satte Thore sit nej sammen med Oles, stod det næppe til at komme forbi. Tanken løb skræmt fra Hindring til Hindring; han saa et Øjeblik bare Fattigdom, Modvilje, Misforstaaelse og krænket Æresfølelse, og enhver Støtte, han vilde tage til, gled under Tanken. Det forøgede hans Uro, at Moderen stod med Haanden paa Køkkendørsklinken, uvis, om hun havde Mod til at være inde og vente Opgjør, og at hun tilsidst ganske tabte Modet og listede ud. Øyvind saa ufravendt paa Faderen, som aldrig vilde drage Blikket ind; Sønnen turde heller ikke tale, thi den anden maatte jo tænke fuldt ud. Men netop i samme Stund havde Sjælen løbet sin Angstens Bane helt ud og tog Holdning igjen; „ingen uden Gud kan dog til syvende og sidst skille os," tænkte han ved sig selv og saa paa Faderens rynkede Bryn; — nu kom der snart noget. Thore drog et langt Suk, rejste sig, saa indover og traf Sønnens Blik. Han stansede og saa længe paa ham. — „Min Vilje var det, at du opgav hende; thi man skal nødig tigge eller true sig frem. Vil du ikke afstaa derfra, saa tør du ved Lejlighed sige mig til, og kanske jeg saa kan hjælpe dig." — Han gik til sit Arbejde, og Sønnen fulgte.

Men om Kvælden havde Øyvind sin Plan færdig; han vilde søge om at blive Amtsagronom og bede Bestyreren og Skolemesteren at hjælpe sig. „Holder saa hun ud, skal jeg med Guds Hjælp vinde hende gjennem mit Arbejde."

Han ventede forgjæves paa Marit den Kvæld; men han sang, mens han gik der, den Sang, han holdt mest af.

Løft dit Hoved, du raske Gut!
Om et Haab eller to blev brudt,
blinker et nyt i dit Øje,
strax det faar Glans af det høje!

Løft dit Hoved og se dig om!
Noget er der, som raaber: kom! —
noget med tusende Tunger,
som om Frejdighed sjunger.

Løft dit Hoved; thi i dig selv
blaaner ogsaa et udstrakt Hvælv,
hvor der med Harper klinger,
jubler, toner og svinger!

Løft dit Hoved og sjung det ud!
Aldrig kuer du Vaarens Skud;
hvor der er gjærende Kræfter,
skyder det Aaret efter.

Løft dit Hoved og tag din Daab
af det høje, straalende Haab,
som over Verden hvælver
og i hver Livsgnist skælver!

Ellevte Kapitel.

Midt i Middagshvilen var det; Folkene sov paa de store Hejdegaarde; Høet laa kastet efter dem paa Volden, og Riverne stod stagede i Jorden. Nedenfor Laavekloppen stod Høslæderne, Seletøjet laa afsprættet ved Siden, og Hestene gik i Tjor et Stykke derifra. Foruden disse og nogle Høns, som var komne borti Ageren, saas ikke et levende Væsen paa den hele Slette.

Vold ɔ: Græsslette.

I Fjældet over Gaardene var der et Skard, og der gik Vejen ind til Hejdegaardssætrene, store græsrige Fjældsletter. Oppe i Skardet stod i Dag en Mand og saa ned over Sletten, ret som om han ventede nogen. Bag ham laa et lidet Fjældvand, hvorifra den Bæk løb ned, som gjorde Skard i Fjældet; omkring dette Vand gik paa begge Sider Kreaturveje indover mod Sætrene, som han kunde se langt borte. Det haukede og gøde fremover mod ham, Bjælderne skingrede mellem Aasene; thi Kørene skinede og søgte Vandet, Hunde og Gjætere vilde samle dem, men forgjæves. Kørene kom sættende med de underligste Fagter, gjorde nødtvungne Kast og løb med korte, olme Brøl og Halen i Vejret lige ned i Vandet, hvor de blev staaende; deres Klokker kimede over Vandet, hver Gang de bevægede Hovedet. Hundene drak lidt, men blev tilbage paa fast Land, Gjæterne kom efter og satte sig paa det varme, glatte Berg. Her tog de frem deres Nistemad, byttede med hverandre, skrød af hinandens Hunde, Oxer og Husfolk, klædte sig siden af og sprang i Vandet ved Siden af Kørene. Hundene vilde ikke ud, men sluntede dovne omkring med hængende Hoved, hede Ojne og Tungen paa den ene Side. Rundt i Liderne saas ingen Fugl, ingen Lyd hørtes uden Børnenes Samsnak og Klokkekim; Lynget stod forbrændt og afsvedet, Solen hedede op Bergsiderne, saa alt kovnede i Varme.

Men Oyvind var det, som sad der oppe i Middagssolen og ventede. Han sad i Skjorteærmerne tæt ved den Bæk, som randt ud af Vandet. Ingen viste sig endnu paa Hejdegaardssletten, og han begyndte saa smaat at blive bange, da pludselig en stor Hund kom tungt dragende ud af en Dør i Nordistuen og efter den en Jente i Skjorteærmerne; hun sprang bort over Voldene op mod Berget, han havde stor Lyst til at hauke ned, men turde ikke. Han

---

Skard ɔ: Skaar, Kløft. Skine ɔ: bisse. Olm ɔ: uvan. Kovne ɔ: kvæles.

saa opmærksomt paa Gaarden, om nogen tilfældig skulde komme ud og bemærke hende, men beskyttet var hun, og han rejste sig flere Gange af Utaalmodighed.

Saa kom hun endelig, arbejdende sig frem langs med Bækken, Hunden lidt foran og lugtende i Luften, hun med Tag i Smaabuskene og trættere og trættere Gang. Øyvind sprang nedover, Hunden knurrede, og der blev hysset paa den, men strax Marit saa ham komme, satte hun sig paa en stor Sten, rød som Blod, træt og forkommen af Varme. Han hivede sig op paa Stenen ved Siden af: „Tak for det, du kom!“ — „For Varme og Vej! Har du ventet længe?“ — „Nej. Siden de passer os op om Kvælden, maa vi bruge Middagen. Men herefter tænker jeg, vi ikke skal tage det saa hemmeligt og møjsomt; det er netop derom, jeg vil tale med dig.“ — „Ikke hemmeligt?“ — „Jeg veed nok, at alting behager dig mest, som gaar hemmelig til; men at vise Mod behager dig ogsaa. I Dag kommer jeg til at tale længe med dig, og nu maa du høre.“ — „Er det sandt, du søger om at blive Amtsagronom?“ — „Ja, og jeg bliver det nok. Dermed har jeg en dobbelt Hensigt, først den at vinde Stilling, men dernæst og især den at udrette noget, som din Morfar kan se og skjønne. Det træffer sig saa heldig, at de fleste Opsiddere paa Hejdegaardene er unge Folk, som vil Forbedringer og forlanger Hjælp; Penge har de ogsaa. Saa begynder jeg der; jeg skal rette paa alt, fra deres Fjøs til deres Vandledninger, jeg skal holde Foredrag og arbejde, jeg skal saa at sige belejre Gamlingen med gode Gjerninger.“ — „Dette er kjækt talt; mere, Øyvind!“ — „Ja, det andet skal handle om os to. Du maa ikke rejse.“ — „Naar han befaler det?“ — „Og ikke have noget hemmeligt, hvad os to angaar.“ — „Naar han plager mig?“ — „Men vi opnaar mere og beskytter os bedre ved at lade alt blive offentligt. Vi skal netop være saa meget under Folks Øjne, at de altid maa tale om, hvor vi holder af hverandre; des snarere ønsker de, at det maa gaa os vel. Du

maa ikke rejse. Der er Fare for dem, som skilles, at der kan bryde Snak ind imellem dem. Vi tror ikke noget det første Aar, men vi kan begynde saa smaat at tro det andet. Vi to skal mødes een Gang om Ugen og le bort alt det onde, som de vil sætte mellem os; vi skal kunne mødes paa en Dans og træde Takten, saa det synger, mens de sidder rundt om, som bagtaler os. Vi skal mødes ved Kirken og hilse til hverandre, saa alle de ser paa det, som kunde ønske os hundre Mile fra hverandre. Digter nogen en Vise om os, saa sidder vi sammen og prøver paa at lage en, som kan svare; det maa altid gaa, naar vi hjælpes ad. Ingen kan naa os, naar vi holder sammen og ogsaa viser Folk, at vi holder sammen. Al den ulykkelige Kjærlighed tilhører enten rædde Folk eller svage Folk eller syge Folk eller beregnende Folk, som gaar og venter paa en vis Leilighed, eller listige Folk, som tilsidst svider for sin egen List, eller sandselige Folk, som ikke holder saa vidt af hverandre, at Stand og Forskjel kan glemmes, — de gaar og stikker sig væk, sender Breve, skælver ved et Ord, og Frygten, denne bestandige Uro og Stikken i Blodet, tager de saa tilsidst for Kjærlighed, føler sig ulykkelige og løses op som Sukker. Pyt, sa'n, holdt de rigtig af hverandre, saa frygtede de ikke; saa lo de; saa gik de aabent lige paa Kirkeporten i hvert Smil og hvert Ord. Jeg har læst om det i Bøgerne, og jeg har set det selv ogsaa; det er skralt med den Kjærlighed, som gaar Bagveje. Den maa begynde i Hemmelighed, fordi den begynder i Undseelse; men den maa leve i Aabenhed, fordi den lever i Glæde. Det er som i Løvskiftningen, at det ikke kan gjemme sig, det, som skal voxe, og i alt Fald saa ser du, at alt det, som er tørt paa Træet, falder af i den samme Stund, Løvsprættet begynder. Den, som faar Kjærlighed, slipper, hvad han holdt fast af gammelt, dødt Tøjeri, Safterne sprætter og springer, og da skulde ingen mærke det? Ho-i, Jente, de skal blive glade af at se os glade; to forlovede, som holder ud, gjør Folk en Velgjerning, for de giver dem et Digt, som deres Børn lærer udenad til de vantro

Forældres Skam. Jeg har læst om saa mange saadanne, der lever ogsaa nogle i Folks Mund her i Bygden, og netop Børnene af dem, som engang forvoldte alt det onde, er det, som nu fortæller og røres. Ja, Marit, nu skal vi to give hinanden Haanden, saadan, ja, og saa skal vi love hinanden at holde i Hob, saadan, ja, og saa skal det gaa, Hurra! —" Han vilde have fat i Hovedet, men hun vendte det væk og lod sig glide ned af Stenen.

Han blev siddende, hun kom igjen, og med Armene paa hans Knæ blev hun staaende og talte med ham, idet hun saa op. „Hør nu, Øyvind, naar han nu vil, jeg skal rejse, hvad saa?" — „Saa skal du sige nej, rent ud." — „Kjære, gaar det an?" — „Han kan da ikke bære dig ud i Vognen." — „Om han ikke netop gjør det, saa kan han paa mange andre Maader tvinge mig." — „Det tror jeg ikke; Lydighed er du jo pligtig, saa længe den ikke er Synd; men du er ogsaa pligtig at lade ham vide fuldt ud, hvor tungt det denne Gang er dig at være lydig. Jeg mener, han betænker sig, naar han ser det; nu tror han som de fleste, at det bare er Barnesjas. Vis ham, det er noget mere." — „Du kan tro, han er ikke grej. Han vogter mig som en tjoret Gjed." — „Men du slider Tjoret flere Gange om Dag." — „Det er ikke sandt." — „Jo, hver Gang du hemmelig tænker paa mig, saa slider du det." — „Ja saadan. Men er du ogsaa vis paa, at jeg tænker saa ofte paa dig?" — „Ellers sad du ikke her." — „Kjære, du sendte jo Bud, at jeg skulde komme?" — „Men du gik, fordi Tankerne drev." — „Heller, fordi Vejret var saa vakkert." — „Du sagde jo nylig, det var for varmt." — „Til at gaa imod Bakkerne, ja; men ned igjen?" — „Hvorfor gik du saa op?" — „For at kunne springe ned." — „Hvorfor er du ikke alt sprunget?" — „Fordi jeg maatte hvile." — „Og tale med mig om Kjærlighed?" — „Jeg kunde

---

Han er ikke grej ɔ: han er ikke til at spøge med.

gjærne gjøre dig den Glæde at høre paa." — „Mens Fugle sang," — „og de andre sov," — „og de Klokker klang" — „i den grønne Skov."

Her saa de begge Marits Bedstefader at komme ruslende ud paa Gaarden og at gaa hen til Klokkesnoren for at ringe Folkene op. Folkene drog sig frem af Laaver, Skjul og Stuer, gik søvnige til Hestene og Riverne, spredte sig paa Marken, og om en Stund var alt Liv og Arbejde paa nyt. Kun Bedstefaderen gik ud af det ene Hus og ind i det andet, tilsidst op paa den højeste Laaveklop og saa udover. En liden Gut kom springende hen til ham, ventelig havde han raabt paa ham. Gutten ganske rigtig nedover i den Retning, Pladsen laa, Bedstefaderen imidlertid rundt om Gaarden, idet han ofte saa opover, og anede vel mindst, at det sorte oppe paa „Skorstenen" var Marit og Øyvind. Men anden Gang var Marits store Hund til Ulejlighed. Den saa en fremmed Hest kjøre ind paa Hejdegaardene, og idet den trode, at den stod midt i sin Gaardsforretning, gav den sig til at gø af alle Livsens Kræfter. De hyssede paa Hunden, men den var bleven vred og vilde ikke holde op, Bedstefaderen stod nede og stirrede ende i Vejret. Men det blev endnu værre, thi alle Gjæternes Hunde hørte med Forbauselse den fremmede Stemme og løb til. Da de saa, at det var en stor, graabenlignende Kæmpe, forenede alle de stridhaarede Finnehunde sig om denne ene; Marit blev saa forskrækket, at hun løb uden Farvel, Øyvind midt op i Slagsmaalet, spændte og slog, men de bare flyttede Kampplads og saa atter isammen under grusomt Hyl og Spark, han efter paa nyt, lige til de valsede sig bort til Bækkebrinken, da løb han til, hvoraf Følgen var, at de væltede allesammen ned i Vandet just et Sted, hvor det var rigtig dybt, drog sig da skamfulde fra hverandre, og saaledes endte dette Skogslag. Øyvind gik Skogen bortover, til han naade Bygdevejen,

---

Rusle ɔ: lakke afsted. Graaben ɔ: Ulv.

men Marit mødte Bedstefaderen oppe ved Skigarden; det havde Hunden forvoldt hende.

„Hvor kommer du fra?“ — „Fra Skogen!“ — „Hvad gjorde du der?“ — „Plukkede Bær.“ — „Det er ikke sandt.“ — „Nej, det er det heller ikke.“ — „Hvad gjorde du da?“ — „Jeg talte med en.“ — „Var det med Pladsegutten?“ — „Ja.“ — „Hør nu, Marit, i Morgen rejser du.“ — „Nej.“ — „Hør nu, Marit, jeg vil bare sige dig en eneste Ting, bare een: du skal rejse.“ — „Du kan ikke løfte mig i Vognen.“ — „Ikke? Kan jeg ikke?“ — „Nej, for du vil ikke? — „Vil jeg ikke? Hør nu, Marit, bare for Moro, ser du, bare for Moro vil jeg fortælle dig, at jeg skal slaa Ryg-stykkerne i Stykker paa den Fillegutten din.“ — „Nej, det tør du ikke.“ — „Tør jeg ikke? Siger du, jeg ikke tør? Hvem skulde gjøre mig noget, hvem?“ — „Skolemesteren.“ — „Skol-Skole-Skolemesteren? Bry'r han sig om ham, mener du?“ — „Ja, det er ham, som har holdt ham paa Agronomskolen.“ — „Skole-mesteren?“ — „Skolemesteren!“

„Hør nu, Marit, jeg vil ikke vide af dette Rend, du skal ud af Bygden. Du gjør mig bare Sorg og Bedrøvelse, saa var det med Mor din ogsaa, bare Sorg og Bedrøvelse. Jeg er en gammel Mand, jeg vil se dig godt forsørget, jeg vil ikke leve i Folkesnak som en Nar for den Sags Skyld; jeg vil bare dit eget Bedste; du skal skjønne paa det, Marit. Snart er det forbi med mig, saa staar du der; hvordan vilde det have gaaet Mor din, havde ikke jeg været? Hør nu, Marit, vær vitug, lyd paa, hvad jeg siger; jeg vil bare dit eget Bedste.“ — „Nej, det vil du ikke.“ — „Saa? Hvad vil jeg da?“ — „Have din Vilje frem, det vil du; men du spørger ikke om min.“ — „Du skulde kanske have Vilje, du, din Maaseunge? Du skulde kanske forstaa dit eget Bedste, du, din Nar? Jeg skal

---

Skigard ɔ: Hegngjærde. Vitug ɔ: forstandig. Maaseunge ɔ: Maageunge.

give dig lidt Ris, skal jeg, saa stor og lang du er. Hør nu, Marit, lad mig godsnakke med dig. Du er i Grunden ikke saa gal, men du er forstyrret. Du skal høre paa mig, jeg er en gammel og fornuftig Mand. Vi skal godsnakke lidt, det staar ikke saa rart til med mig, som Folk tror; en fattig, løs Fugl kan snart flyve væk med det lille, jeg har; Far din tog haardt paa det, han. Lad os sørge for os selv i denne Verden, den er ikke bedre værd. Skolemesteren har godt for at snakke, for han har Penge selv; det har Præsten med, de kan præke, de. Men vi, som skal trælle for Føden, med os er det en anden Sag. Jeg er gammel, jeg veed meget, jeg har set mange Ting; Kjærlighed, ser du, det kan være vel nok, saadan til at snakke om, ja, men det duer ikke; det er godt nok for Præstefolket og de Dele, Bønderne maa tage det paa en anden Maade. Først Maden, ser du, saa Gudsord og saa lidt Skrivning og Regning og saa lidt Kjærlighed, hvis det saa kan lage sig, men det nytter Bitter-Død ikke at begynde med Kjærligheden og ende med Maden. Hvad svarer du nu, Marit?" — „Jeg veed ikke." — „Veed du ikke, hvad du skal svare?" — „Jo, det veed jeg." — „Nu da?" — „Skal jeg sige det?" — „Ja vist skal du sige det!" — „Jeg holder meget paa den Kjærligheden".

Han stod et Øieblik forfærdet, huskede saa hundre andre lignende Samtaler og med lignende Udfald, rystede paa Hovedet, vendte Ryggen til og gik.

Han æglede sig ind paa Husmændene, overfusede Jenterne, bankede den store Hund og skræmte næsten Livet af en liden Høne, som var kommen i Ageren; men til hende sagde han intet.

Den Kvæld var Marit saa glad, da hun gik op for at lægge sig, at hun aabnede Vinduet, laa i Karmen, saa ud og sang. Hun havde faaet en liden, fin Kjærlighedsvise, den sang hun:

Ægle sig ind ɔ: vælte sig ind.

Holder du af mig,
holder jeg af dig
alle mine Levedage;
Sommeren var kort,
Græsset blegner bort,
kommer med vor Leg tilbage.

Hvad du sa' ifjor,
husker jeg i Aar,
sidder som en Fugl i Karmen, —
kakker paa og slaar,
synger lidt og spaar
Lykke under Solevarmen.

Litli=litli=lu!
Hører du mig nu,
Gutten bagved Birkehejen?
Ordene vil gaa, —
Mørket falder paa, —
kanske kan du vise Vejen?

Sjo=i, sjo=i, hys,
sang jeg om et Kys? —
Nej, det gjorde jeg vist ikke.
Hørte du det, du?
Kom det ej i Hu, —
jeg vil lade Afbud stikke.

O, god Nat, god Nat!
Drømmen har mig tat,
den om dine milde Øjne
og de tause Ord,
som af Krogen foer, —
o, de vare saa forsløjne!

Nu jeg lukker til.
Er det mer, du vil?
Tonerne tilbage trille,
lokker mig og ler, —
vilde du mig mer?
Aftnen er saa varm og stille.

Tolvte Kapitel.

Nogle Aar er gaaet hen siden sidste Optrin.

Det er ud paa Høsten, Skolemesteren kommer gaaende op til Nordistuen, lukker op den ydre Dør, finder ingen hjemme, lukker op een til, finder ingen hjemme, gaar saa stedse videre ind til det inderste Kammer i den lange Bygning; der sidder Ole Nordistuen alene foran Sengen og ser paa sine Hænder.

Skolemesteren hilser og hilses; han tager en Krak og sætter sig foran Ole. „Du har sendt Bud paa mig," siger han. — „Jeg har saa."

Skolemesteren bytter Skraa, ser sig om i Kammeret, tager en Bog, som ligger paa Bænken og blader i den. „Hvad var det, du vilde mig?" — „Jeg sidder just og tænker paa det."

Skolemesteren giver sig god Tid, leder frem sine Briller for at læse Bogens Titel, tørrer dem og sætter dem paa. „Du bliver gammel nu, Ole." — „Ja, det var derom, jeg vilde tale med dig. Det gaar bagover; jeg ligger snart." — „Da faar du se til, at du kan ligge godt, Ole," — han lukker Bogen og sidder og ser paa Vinduet.

„Det er en god Bog, den, du der har imellem Hænderne." — „Den er ikke ilde; — er du ofte kommen forbi Permen, Ole?" — „Nu paa det sidste, saa —"

Skolemesteren lægger Bogen bort og gjemmer Brillerne. „Du har det nok ikke, som du vil, nu, Ole?" — „Det har jeg ikke haft saa langt tilbage, som jeg kan mindes." — „Ja, det var ogsaa længe slig med mig. Jeg levede usams med en god Ven og vilde, at han skulde komme til mig, og saa længe var jeg ulykkelig. Da fandt jeg paa at gaa til ham, og siden har det været brav." — Ole ser op og tier.

Perm o: Bind paa en Bog.

Skolemesteren: „Hvorledes synes du, det gaar med Gaarden, Ole?" — „Bagover som med mig selv." — „Hvem skal tage den, naar du gaar bort?" — „Det er dette, jeg ikke veed; det er ogsaa dette, som graver mig." —

„Med Naboerne dine gaar det godt nu, Ole." — „Ja, de har den Agronomen til Hjælp, de."

Skolemesteren, mens han ligegyldig vender sig mod Vinduet: „Du skulde have Hjælp, du ogsaa, Ole. Stort kan du ikke gaa, og lidet kjender du af det nye Stel." — Ole: „Der er nok ingen, som vil hjælpe mig." — „Har du b e d e t om det?" Ole tier.

Skolemesteren: ‚Jeg havde det længe slig med Vorherre, jeg. — Du er ikke god mod mig, du, sa' jeg til ham. — Har du bedet mig om det? spurte han. Nej, jeg havde ikke det; saa bad jeg, og siden har det rigtig gaaet godt." — Ole tier, men nu tier ogsaa Skolemesteren.

Endelig siger Ole: „Jeg har et Barnebarn; hun veed, hvad som vilde glæde mig, før jeg bares bort, men hun gjør det ikke." — Skolemesteren smiler: „Kanske det ikke vilde glæde hende?" Ole tier.

Skolemesteren: „Der er mange Ting, som graver dig, men, saa vidt jeg kan forstaa, drejer de sig dog tilsidst allesammen om Gaarden." — Ole siger stille: „Den har gaaet gjennem mange Ætled og er god i Jorden. Alt det, Far efter Far har slidt sammen, ligger i den; men nu gror det ikke. Ej heller veed jeg, naar de kjører mig bort, hvem som skal kjøre ind. Af Ætten bliver han ikke." — „Hun, som er Datterdatter, vil opholde Ætten." — „Men han, som tager hende, hvorledes vil han tage Gaarden? Dette maatte jeg vide, før jeg lagde mig. Det har Hast, Baard, baade med mig og Gaarden." —

De tier begge; da siger Skolemesteren: „Skal vi gaa lidt ud og se paa Gaarden i det gode Vejr?" — „Ja, lad os det; jeg har Arbejdsfolk oppe i Liden, de tager Løv, men arbeider ikke, uden

hver Gang jeg ser paa." Han stolprer hen efter den store Hue og Stokken og siger imidlertid: „De liker nok ikke at arbejde hos mig; jeg forstaar det ikke." Da de vel var komne ud, og de bøjede om Huset, stansede han. „Her ser du! Ingen Orden; Veden slængt udover, Øxen ikke hugget i Stabben," han bøjede sig med Bryderi, løftede den og hug den fast. „Her ser du en Fæld, som er falden ned; men har nogen hængt den op?" Han gjorde det selv. „Og her Stabburet; mener du, Trappen er tagen bort?" han bar den til Side. Da stansede han og saa paa Skolemesteren og sagde: „Saaledes hver eneste Dag." —

Som det gik opover, hørte de en munter Sang fra Liderne. „Nu, de synger til Arbejdet," sagde Skolemesteren. — „Det er lille Knut Østistuen, som synger; han tager Løv for sin Fader. Derborte arbejder mine Folk; de synger nok ikke." — „Det er ikke af Bygdens Viser, dette? — „Nej, jeg hører det." — „Øyvind Pladsen har været meget der borte i Østistuen; kanske det er af dem, han har ført til Bygden; thi der følger megen Sang med ham." Herpaa svaredes ikke.

Marken, de gik over, var ikke god; den savnede Pleje. Skolemesteren bemærkede dette, og da stansede Ole. „Jeg har ikke Magt til mere," sagde han næsten rørt. „Fremmede Arbejdsfolk uden Tilsyn falder for kostbart. Men det er tungt at gaa over slig Mark, kan du tro."

Da der blev Tale fremover mellem dem om, hvor stor Gaarden var, og hvad som mest trængte Dyrkning, besluttede de at gaa op i Liden for at overse det hele. Da de langt om længe vare naaede op til et højt Sted og tog det i Øjesyn, var den gamle bevæget: „Jeg vilde ret ikke gjærne gaa fra den slig. Vi har arbejdet der nede, baade jeg og mine Forældre, men det vises ikke." —

Fæld ɔ: Skindtæppe.

Da skar der en Sang lige ned over deres Hoveder, men med den ejendommelige Skarphed, som en Guttestemme har, naar den rigtig stormer paa. De var ikke langt fra det Træ, i hvis Top lille Knut Østistnen sad og fældte Løv for sin Fader, og de maatte lye paa Gutten.

Naar du vil paa Fjældesti
og skal Nisten snøre,
læg saa ikke mere i,
end du let kan føre!
Drag ej med dig Dalens Tvang
i de grønne Lider,
skyl den i en frejdig Sang
ned ad Fjældets Sider!

Fugle hilse dig fra Gren,
Bygdesnakket viger,
Luften bliver mere ren,
højere du stiger.
Fyld dit glade Bryst og syng,
og smaa Barneminder
nikke vil bag Busk og Lyng
frem med røde Kinder.

Stanser, lytter du engang,
vil du saa at høre
Ensomhedens store Sang
bruse til dit Øre.
Blot en Fjældbæk risler kvikt,
blot en Smaasten ruller,
føres hid din glemte Pligt
med en Verdens Bulder.

Bæv, men bed, du bange Sjæl,
mellem dine Minder!
Gak saa frem: den bedre Del
du paa Toppen finder.
Der som før gaar Jesus Krist
med Elias, Moses;
ser du dem, skal ganske vist
Farten evig roses.

Ole havde sat sig ned og gjemt Hovedet i sine Hænder. „Her vil jeg tale med dig," sagde Skolemesteren og satte sig ved Siden.

Nede paa Pladsen var Øyvind netop kommen hjem fra en længere Rejse, Skydsen var endnu for Døren, da Hesten hvilte. Skjønt Øyvind nu havde god Fortjeneste som Amtsagronom, bode han endnu i sit lille Kammer nede paa Pladsen og hjalp til i hver Mellemtid. Pladsen var opdyrket fra Ende til anden, men den var saa liden, at Øyvind kaldte det hele Dukkespillet til Mor; thi det var især hende, der drev med Jordbruget.

Han havde netop nu byttet, Faderen var kommen ind fra Møllen, hvid af Mel, og havde ogsaa byttet. De stod just og snakkede om at gaa lidt før Kvældsmaden, da Moderen kom ganske bleg ind: „Her gaar rart Fremmedfolk til Hus; kjære, se ud!" — Begge Mænd til Vinduet, og Øyvind var den, som først udbrød: „Det er Skolemesteren og — ja, jeg tror det næsten; — jo vist er det ham!" — „Jo, det er gamle Ole Nordistuen," sagde ogsaa Thore, idet han vendte sig fra Vinduet for ikke at ses; thi de to var alt foran Huset.

Øyvind fik et Blik af Skolemesteren, i det samme han forlod Vinduet; Baard smilte og saa tilbage paa gamle Ole, der strævede i Vej med Stok og de smaa, korte Skridt, hvortil et Ben stadig løftedes højere end det andet. Udenfor hørtes Skolemesteren at sige: „Han er nok nylig kommen hjem," og Ole to Gange at sige: „Naa-naa."

De stod længe stille ude i Gangen, Moderen var krøven op til den Krog, hvori Mælkehylden stod, Øyvind havde sin Yndlingsplads, nemlig Ryggen lænet op til det store Bord og Ansigtet mod Døren, Faderen sad der ved Siden af. Endelig bankede det paa, og ind traadte da Skolemesteren og strøg Hatten af, siden Ole og

strøg Huen af, hvorefter han vendte sig mod Døren for at lukke den; han var lang i Vendingen, han var aabenbart undselig. Thore rejste sig, bad dem sidde indpaa; de satte sig Side om Side paa Bænken foran Vinduet, Thore satte sig ned igjen.

Men saaledes som nu skal fortælles, gik Frieriet til.

Skolemesteren: „Vi fik et vakkert Vejr alligevel i Høst.“ — Thore: „Det har laget sig nu paa det sidste.“ — „Han staar nok ellers længe, siden han er sprunget over paa den Kant.“ — „Er I færdig med Høstningen der oppe?“ — „Ikke det; Ole Nordistuen her, som du kanske kjender, ønskede gjærne din Hjælp, du Øyvind, hvis ellers intet var i Vejen?“ — Øyvind: „Naar den bliver begjært, skal jeg gjøre, hvad jeg kan.“ — „Ja, det var ikke saa ganske for det snare, han mente. Det gaar ikke frem med Gaarden, synes han, og han tror, det er den rette Driftsmaade og Tilsyn, som mangler.“ — Øyvind: „Jeg er saa lidet hjemme.“ — Skolemesteren ser paa Ole. Denne føler, han nu maa rykke i Ilden, rømmer sig et Par Gange og begynder fort og kort. „Det var, det er — ja, — det er Meningen, at du ligesom skulde have fast — at du skulde, ja, ligesom have det hjemme der oppe hos os, — være der, naar du ikke var ude.“ — „Du skal have mange Tak for Tilbudet, men jeg vil gjærne bo, hvor jeg bor.“ — Ole ser paa Skolemesteren, som siger: „Det gaar nok ligesom i Bulder for Ole i Dag. Sagen er, at han har været her een Gang før, og Erindringen derom lægger Ordene lidt i Kors for ham.“ — Ole rask: „Saaledes er det, ja; jeg foer Galmandsfærd, jeg droges saa længe med Jentungen, til Træet flisede sig. Men glemt skal være gjemt; Vind bryder Kornet ned, men ikke Sno; Regnbækken løser ikke stor Sten; Sneen i Maj bliver ikke længe liggende; det er ikke Tordenen, som slaar Folk ihjel.“ De ler alle fire; Skolemesteren siger: „Ole mener, at du skal ikke huske dette længer, og

---

Lage sig ɔ: føje sig, bedre sig. Sno ɔ: koldt Lufttræk.

heller ikke du, Thore." Ole ser paa dem og veed ikke, om han tør begynde igjen. Da siger Thore: „Klungeren tager i med mange Tænder, men river ikke Saar. I mig sidder vist ingen Takker igjen." — Ole: „Jeg kjendte ikke Gutten den Gang. Nu ser jeg, det gror, der han saar; Høst svarer Vaar; der sidder Penge i Fingerenderne paa ham, og jeg vilde gjærne have fat i ham." —

Øyvind ser paa Faderen, denne paa Moderen, hun fra dem paa Skolemesteren, og saa alle paa ham. „Ole mener, at han har en stor Gaard —" Ole afbryder: „Stor Gaard, men ilde brugt; jeg kan ikke mer, jeg er gammel, og Benene gaar ikke Hovedets Ærender. Men det kan lønne sig at tage i deroppe." — „Den største Gaard i Præstegjældet og vel saa det," falder Skolemesteren ind. — „Den største Gaard i Præstegjældet; det er netop Ulykken; for stor Sko falder af; det er brav, Geværet er godt, men det maa kunne løftes. (Med rask Vending mod Øyvind): Du kunde kanske tage et Tag i med, du?" — „Jeg skulde altsaa være Gaardsbestyrer?" — „Netop, ja; du skulde faa Gaarden." — „Skulde jeg faa Gaarden?" — „Netop, ja; saa skulde du styre den." — „Men —" — „Vil du ikke?" — „Jo, naturligvis." — „Ja ja, ja ja; saa er det afgjort da, sa' Hønen, hun fløj paa Vandet. — „Men —" Ole ser forundret paa Skolemesteren. — „Øyvind spørger nok, om han ogsaa skal faa Marit?" — Ole fort: „Marit paa Kjøbet, Marit paa Kjøbet!" — Da slog Øyvind i en Latter og hoppede ende op, efter ham lo alle tre, Øyvind gned Hænderne, foer frem og tilbage paa Gulvet og gjentog uophørlig: „Marit paa Kjøbet, Marit paa Kjøbet!" Thore lo med dybe Klunk, Moderen oppe i Krogen med Øjnene uafvendt paa Sønnen, til de fik Taarer.

Ole meget spændt: „Hvad mener du om Gaarden?" — „Ypperlig Jord!" — „Ypperlig Jord, ikke sandt?" — „Mageløs Buhavn." — „Mageløs Buhavn! Det kan gaa?" — „Det skal blive

Klunger o: Hybentorn. Buhavn o: Græsgang for Kvæget.

den bedste Gaard i Amtet!" — „Den bedste Gaard i Amtet! Tror du det? Mener du det?" — „Saa sandt jeg staar her!" — „Ja, er det ikke det, jeg har sagt?" De talte begge lige fort og passede hinanden som to Hjul. — „Men Penge, ser du, Penge? Jeg har ingen Penge." — „Det gaar langsomt uden Penge, men det gaar." — „Det gaar! Ja vist gaar det! Men havde vi Penge, gik det fortere, siger du?" — „Mange Gange fortere." — „Mange Gange? Vi skulde haft Penge! Ja ja; den kan ogsaa tygge, som ikke har alle Tænder; den kommer ogsaa frem, som kun kjører med Orer."

Moderen stod og blinkede til Thore, der saa kort, men ofte paa hende fra Siden af, mens han sad vuggende med Overkroppen og strøg sine Hænder ned over Knæene; Skolemesteren plirede til ham, Thore havde Munden oppe, kræmtede lidt og forsøgte, men Ole og Øyvind talte uafladelig i Munden paa hverandre, lo og støjede, saa en ikke kunde faa Lyd.

„I faar tie lidt; Thore har noget, han vil sige," falder Skolemesteren ind; de stanser og ser paa Thore. Denne begynder endelig ganske sagte: „Det har været slig paa denne Plads, at vi har haft en Kværn; i den sidste Tid har det været slig, at vi har haft to. Disse Kværne have altid givet en liden Skilling mellem Aar og Dag; men hverken Far min eller jeg har brugt af de Skillinger uden den Gang, Øyvind var borte. Skolemesteren har styret med dem, og han siger, at de har trivedes godt, der de stod; men nu er det bedst, Øyvind faar dem til Nordistuen." Moderen stod borti Krogen og gjorde sig ganske liden, mens hun med tindrende Glæde betragtede Thore, som sad meget alvorlig og saa næsten dum ud; Ole Nordistuen sad overfor ham med gabende Mund; Øyvind var den første, som kom sig af Forbauselsen, brod ud: „Er det ikke, som Lykken følger mig?" gik dermed over Gulvet til Faderen, slog ham paa Skulderen, saa det sang. „Du Far!" sagde han, gned Hænderne og gik videre.

„Hvor mange Penge kan det være?“ spurte endelig Ole, men sagte Skolemesteren. — „Det er ikke saa lidt.“ — „Nogle Hundre?“ — „Lidt til.“ — Lidt til? Øyvind, lidt til! Gud bevare mig, for Gaard det skal blive!“ Han rejste sig og storlo.

„Jeg maa følge med dig op til Marit,“ siger Øyvind; „vi bruger Skydsen, som staar udenfor, saa gaar det fort.“ — „Ja, fort, fort! Vil du ogsaa have alting fort?“ – „Ja, fort og galt.“ — „Fort og galt! Akkurat som da jeg var ung, akkurat!“ — „Her er Huen og Stokken; nu jager jeg dig!“ — „Du jager mig! ha, ha! men du følger, ikke sandt, du følger? Kom I andre med; i Kvæld maa vi sidde sammen, saa længe der er Glød i Kullet; kom med!“ — De lovede dette; Øyvind hjalp ham i Vognen, og de kjørte afsted op til Nordistuen. Der oppe var ikke den store Hunden den eneste, som blev forundret, da Ole Nordistuen kjørte ind paa Gaarden med Øyvind Pladsen. Mens Øyvind hjalp ham ud af Vognen, og Tjenere og Lejefolk gabede paa dem, kom Marit ud i Gangen for at se, hvad Hunden gøde saa vedholdende paa, men stansede som fasttryllet, blev sprudende rød og løb ind. Gamle Ole raabte imidlertid saa forfærdelig paa hende, da han kom i Stuen, at hun maatte møde frem igjen. „Gaa hen og fli dig, Jente; her er han, som skal have Gaarden!“ — „Er det sandt?“ siger hun uden selv at vide af det og saa højt, at det klang. „Ja, det er sandt!“ svarer Øyvind og klapper i Hænderne; dermed svinger hun om paa Taaen, kaster det, hun har i Haanden, langt fra sig og løber ud; men Øyvind efter.

Snart kom Skolemesteren, Thore og Konen; den gamle havde faaet Lys paa Bordet, dækket med hvid Dug; Vin og Øl bødes, og selv gik han bestandig omkring, løftede Benene endnu højere end sædvanlig, men dog bestandig højre Fod længer op end venstre.

Fli sig ɔ: pynte sig.

Førend denne lille Fortælling ender, kan meldes om, at fem Uger efter blev Øyvind og Marit viede i Sognets Kirke. Skolemesteren styrede selv Sangen den Dag, da hans Hjælpeklokker var syg. Han var brusten i Maalet nu, for han var gammel; men Øyvind syntes, det gjorde godt at høre ham. Og da han havde givet Marit Haanden og ført hende op til Alteret, nikkede Skolemesteren mod ham fra Koret, akkurat som Øyvind havde set det, da han sørgmodig sad ved hin Dans; han nikkede igjen, mens Taarerne vilde op.

Hine Taarer ved Dansen var Indgangen til disse her, og imellem dem laa hans Tro og hans Arbeide.

Her ender Fortællingen om en glad Gut.

Den frimodige Fyrstinde — Den fromme Fyrstinde — Det himmelske Fædreland — Galejslaven — Gamle Bekjendte — En daarlig Gavmildhed — Gellert paa Dødslejet — Generalen og hans Kammertjener — General Schmettau og Kongen af Prøissen — Der gives ingen Gjenvej til Himlen — Den Gjerriges Gave — Gjæstgiveren og Fluen — Den aabne Grav — Den rige Greve og den fattige Kone — Grønlænderen og Missionæren — En Grønlænders Daab — Gud er allestedsnærværende — Guds Almagt og Menneskets Afmagt — Gud er hellig — Gud er ikke død — Gud tager det Bedste — Den brede og den smalle Gud — Guds Ords Kraft — Guds Ords Virkning blandt Hedningerne — Den beskjæmmede Gudsfornægter — Den gudfrygtige Haandværksmand — Den tro Handelsbetjent — Johan Hedingers salige Død — En mærkelig Helbredelse — Herberget iblandt Røvere — Herremanden og den Fattige — Herremanden og Forpagteren — Herremanden i Jylland — Herremanden i Regnvejr — Herren er hos Sine — Herrens Trofasthed — Et naadigt Herskab — Er Himlen din? — Den hjælpsomme Frits — Hjertets Renhed — Hofpræsten Samuel Urlsperger — Den frimodige Hofpræst — Hollænderen og den gamle Kone — Honningkagen — Adolph Hornberg — Hurtig Bønhørelse — Husaren i Neisse — Det uventede Huskjøb — Den fattige Kone i Fyn — Den bedende Husmoder — Hververen — Hvo veed, hvortil det er godt? — Hyrden og Lammet — Hyrden og Skovrideren — Hyrden og Skruptudsen — Den døende Hyrde — Hyrdedrengen, som blev Skatmester — Den tro Hyrdedreng — Hang fast ved Kristus — Den døende Høvding — Iberiernes Omvendelse — Et sindrigt Indfald — Indianeren og den Hvide — Indianeren og Ormen — Den stakkels Jakob — Johan af Sachsen — Den fromme Johannes — Jordlivets Trængsler — Julegaven — Juvelerne — Jøden i Fængslet — En Jødes Omvendelse ved sin Datter — Den behjertede Kalvekudsk — Den ulige Kamp — Kanariefuglen — Kansleren Niels Kaas — Karl den Tolvte og de russiske Soldater — Luther som Kateket — Kejser Alexander af Rusland — Kejser Josef og Amtmanden — Kejser Konstantin og Korsets Tegn — Kejser Otto den Første — Kejser Otto og Nilus — Kejser Peter den Store og Bonden — Kejser Theodosius og Biskoppen — Kejser Theodosius og Ambrosius — Kejseren og den Vise — Kejserens Gjæstfrihed — Den rislende Kilde — Kirkepatronen og Præsten — Den første Kjærlighed — Kjøberen og Sælgeren — Kjøbmanden og Daglejeren — Kjøbmanden og hans Plejedatter — Den gjerrige Kjøbmand — Den rige Kjøbmand — Kjøbmanden Keisling og Møllersvenden — Gellert og Kjøbmanden — Den usædvanlige Klokkeringning — Titus Klose — Ærkebiskop Anselm og Klosterforstanderen — Knappenaalen — Den fromme og taalmodige Kone — Konfirmanden — Kong Alfons og hans Dronning — Kong Ferdinand og de tvende Børn — Kong Frederik den Sjette — Kong Kri-

Skoslikker — Skolebørnene paa Ceilon — Den rebelske Skolemester — Antonius og Skomageren — Skomageren paa Sygelejet — Den rejsende Skomagersvend — Skorstensfejerdrengen paa Slottet — Johan Hedninger som Skriftefader — Skræderen i Pensa — Den fattige Skræder — Den snilde Slave — Smelteren — Den døende Snedker — Sneglen — Soldaten, som blev hængt — Godt Svar af en Soldat — Solen gaar ned — Sparsommelighed og Gavmildhed — Spotteren, som blev omvend. — En Spotters hastige Død — Et slaaende Spørgsmaal — Stilling og Stenkullene — De smaa Stridsmænd — Strømmen — De gode Strømper — En døende Student — En fattig Student — Svend Estridsen og Præsten Svend — Den syge Dreng — Et mærkværdigt Sygebesøg — Luther som Sygetrøster — Den gejstlige Sygevogter — Den brave Søn — De afbrudte Søndagsbesøg — Alexander den Store og Sørøveren — Johannes Brenz under Taget — Den taknemlige Søn Taknemmelighed for Evangeliet — Det rette Takoffer — Tarvelig Levemaade — Et herligt Testamente — Et sjeldent Testamente — En sjelden Tjenestepige — En mærkværdig Tigger — Flattich og Tiggerne — Rowland Hills Tilhørere — Fresenius og Timeglasset — Tosserne — Troens Frugter — Træfadet — En mærkelig Trætte — Luthers Trøst — Den tungsindige Kone — Turenne — Den ugudelige Englænder — Uhrmageren og hans Kone — Utaknemmelige Børn — Uventet Redning — Varulven — Den rette Velgjører — Vennen i Knibe — Vennerne — Sandt Venskab — En beskjæmmet Vismand — Arkytas den Vise — Den Vise, som blev til en Daare — Væveren og Vissekræmmeren — Georg Whitefield — Kongelig Ydmyghed — En standhaftig Yngling — Kostbare Ædelstene — En from og sagtmodig Ægtehustru — Ærkebiskop Cranmer — En unyttig Øvelse

---

